

15. mars 2002

ORGAN FOR MENTAL, SOSIAL OG ØKONOMISK NYORIENTERING

Kr. 10,-

67. årgang

Nr. 3

VÅRT MÅL: Et fritt levende selvvirksomt samfunn
 VÅR METODE: Selvkontroll og hensynsløs, men objektiv kritikk
 VÅRT MIDDEL: Ny livsorientering bygget på Kristusimpulsen

MOTTO: Riv ned alle gjerder som skiller menneskene og hindrer dem fra å oppleve og erkjenne våre dype fellesinteresser innenfor vårt felles samfunn. Frem med helhetsfølelsen og totalitetsbevisstheten. Ned med partipolitikken og klassekampen. Frem med det frie levende selvvirksomme samfunn.

Fra boken «Totalitetsøkonomien» av G. E. Bonde:

Totalitetsøkonomi er et grunnlag for menneskeverdlig samfundsliv

Hvilke midler fører frem til materiell frigjørelse?

Vi så foran at den logiske og naturlige konsekvens av alle menneskenes videnskapelige og tekniske fremskritt når man så utviklingen i perspektiv, måtte være fallende priser mot nullpris og *den materielle frigjørelse*. Man ville da være nådd frem til den utviklingsfase som bibelen peker på: tiden da menneskene ikke lenger skal kjøpe og selge, tiden da pengene har overflødiggjort seg selv. Denne vil kunne nåes ved gjennomførelse av *Totalitetsøkonomien*.

Vi skal nedenfor se de generelle punkter som naturnødvendig må føre til det forønskede resultat.

a) **Totalitetsøkonomiens formål blir å skaffe alle jordens snart 3 milliarder mennesker stadig rikligere av alt de trenger av livsformødenheter til stadig billigere og billigere priser.**

Dette er menneskenes store felles interesse. Menneskenes viktigste levnetsformødenhet *vann og luft* koster intet. Det er overflod av det. *Målet er at det blir like lett og enkelt for menneskene å skaffe seg de øvrige livsformødenheter som de nu skaffer seg vann.*

b) Totalitetsøkonomiens nødvendige *grunnlag* er den statistiske fullstendige oversikt over menneskenes *behov*, deres *forbruk* og konsum på den ene side og på den annen side tilsva-

rende oversikt over de enkelte lands og hele jordens *produksjon* av de forskjellige levnetsmidler.

Utgangspunktet blir en oversikt over menneskenes konsum idag. Det må deretter være gjenstand for vurdering det *behov* menneskene videre har. Dette behov er egentlig nærmest ubegrenset. Utenom det absolutt nødvendige behov har vi det vi kaller mer eller mindre grad luksus. *Men det som er luksus idag er blitt en nødvendighetsartikkel imorgen.* Tenk også på de mange ting som menneskene ønsker seg *bedre* enn de har dem idag: jeg nevner boliger, kommunikasjoner, skoler, sanitære forbedringer osv., osv., et endeløst felt for øket behov. *Behovet er således fremadskridende* og må være gjenstand for en bevegelig verdsettelse.

c) Produksjonsstatistikken måtte ikke alene omfatte hva der idag produseres på de forskjellige steder, men også en statistisk oversikt over de *råstoffkilder* som man idag kjenner og har til rådighet.

Kan *Nasjonenes Forbunds* kostbare administrasjon i Geneve ikke brukes til annet, så ville den iallfall på det statistiske område kunne gjøre nytte for seg, om den tok denne sak opp.

d) Totalitetsøkonomiens videre grunnlag vil være *samfunnsregnskapet*, eller driftsregnskapet for menneskenes produksjon

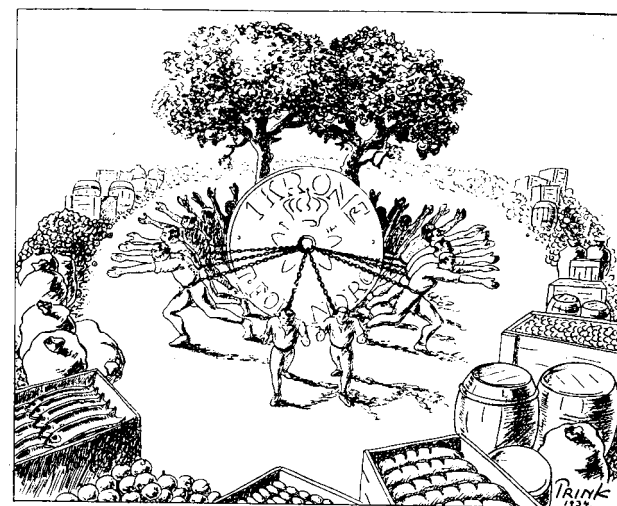

Fig. 7. Da menneskene er bundet til pengene, rekker de ikke å få del i overfloden.

og konsum, i forbindelse med samfunnsregnskapets balanse-konto eller status. Dette samfunnsregnskap angir den matema-

■ forts. side 9

Åndsdimensjonen i menneska

Ny livsorientering veks fram gjennom modning i åndsli-vet. Modninga stig fram or svevnen i materien – frå det umedvitne til det medvitne, det vakne. Det er regelen.

Dåpen av borna er frå gammalt ei religiøs og symbolsk hending og handling. Det verkelege innhaldet i handlinga er at barnet er blitt vake nok til å ta imot impulsar ovanifrå, frå far og mor.

Åndsvoksteren, det menneskelege imperativ, tar ikkje alltid til ved dåpen. Det levande livet fylgjer neppe symbolske handlingar. Imperativet kjem innanifrå.

Lauvet på trea sprett om våren, men nokre tre blir tidlegare grøne enn andre. Nokolunde slik er det med våren i sinn og tanke. Nokre born slik og nokre slik. Nokre veks,

andre fell av.

90-åringar kan lære dei unge, men kor lett er det ikkje å oversjå at dei unge treng ein førskule, ei leiketid, ei drøymetid før åndsvoksteren skyt fart. Som med dei små borna, slik og med dei store. Kristus starta som 30-åring.

Noko som dei unge stunda til, var det kyrkjelege ekteskapet. Men i dag, i vårt land er pålag halvparten av dei unge para sambuarar. Kva er forklaringa? Ekteskapsfesten er blitt alfa og omega. Å lære å samarbeide, lære å finne eit sams åndsinnhald i tru og tanke som kan vare vidare gjennom kvardagen? Nei, det skulle det symbolske og dertil gullringen råde bot med.

Nei, livet lar seg ikkje alltid binde av symbolisme, av ein gullring. Og korleis er det med symbolismen i det større samfunnet? Vi har eit demokrati. Det er vi glade for og vi festar for det. Men kor lett vil ikkje demo-

kratiet utvikle seg til eit partiokrati, eit fåmannsvelde.

I dag slåss Arbeidarpartiet for å vinne fram hjå folket. Dei har falle ned til eit 20 prosentparti og kvifor? Her har vi same forklaringa som med ekteskapet. Partiet er blitt eit dødt symbol, ei oppkonstruert samling som dei truande har projisert all si makt og kraft på. Dermed går medlemene sjølve krafteslause omkring og er i villreie om kva som hender.

Åndsimpulsen, det levande ordet i manns munn, har all makt. Det er uavhengig av alder og kjønn, ja til og med uavhengig av liv og død. Vi samlar på skriftene frå dei som bar fram det levande ordet. Dei som er gått bort.

Impulsar ovanifrå kan falle på steingrunn, og mellom klunger og ugras, men heldigvis, nokre impulsar fell alltid i god jord. Alt liv bygger på årsaks- og virkningslova.

Den gjeld i naturen, for den einskilde og for organiserte parti, såvel som for religiøse meinigheiter og politiske styresett. Utadprojiseringa av ibuande ånd og kraft til oppkonstruerte symboler, anten dei er politiske eller religiøse, er den største risikoen

for det menneskelege samkvem.

Frå tv-nyhenda høyrer vi mest dagleg korleis denne lova blir broten. Tenkjer særleg på den blodige striden mellom jødane og arabarane.

■ forts. side 2

Økolandsby i Hurdal

I noen år har Stiftelsen Kilden økosamfunn sett etter et egnet sted for å opprette en økolandsby. Nå ser det ut til at stiftelsen kan få kjøpt en prestegård i Hurdal kommune for utvikling av økolandsbyprosjektet.

Stiftelsen har allerede møtt ledelsen i kommunen som er svært positive til økolandsbyen og vil gjøre alt i deres makt til at prosjektet blir realisert.

Prestegården er på ca 700 dekar. Av disse er 400 dekar produktiv skog og 160 dyrket mark. Gården kan forsyne landsbyen med korn, frukt, grønnsaker og fôr til husdyrene. I skogen er det bra med hogstmodent tømmer, og vi regner med å kunne produsere alt av nødvendige bygningsmaterialer fra egen skog.

(fra Alt. Samfunn 4/2001)

Samfunnsliv

Grunnlagt
1931

Med i redaksjonen

Sosialpsykologisk avis

Organ for folkebevegelsen
for ny livsorientering
(Tidligere Samfundspartiet)Astrid Strømme
Indre Sædal 16
50 44 NattlandBertram Dybwad Brochmann
grunnleggerAnders Ryste
disponent og
hjelperektor
6150 ØrstaDag Ove Johansen
8200 Fauske
tlf. 756 42 754E-post: dagoj@online.no
redaktørVed innbetalinger benyttes
NB!
Postgironr.: 0532.08.40645Internett: <http://home.online.no/~dagoj/SAMFLIU.HTM>
eller direkte link <http://samfunnsliv.freeservers.com>

LEDER -

FORUM NY SKOLE

«Den sikreste måten å hindre et barn i å lære, er å sette det bak en pult og be det om å være stille»
Tonje Larsen

Skolen er kjedelig! Det sier de fleste elevene som jeg snakker med. Behøver det være slik? Skal elevene ha rett til å avgjøre selv om skolen er kjedelig? Spørsmålet er: betyr det noe for elevenes læring, personlige vekst og utvikling om skolen er kjedelig?

En ting er i alle fall sikkert: det er behov for alternative måter å drive skole på. En slik skole er Friskolen 70 i Danmark (Bagsværd Ny Lilleskole). FORUM NY SKOLE er et nytt forum som arbeider for å virkeliggjøre noen av ideene som Friskolen -70 bygger på (se s. 10 i Samfunnsliv).

Ideene finnes i boken Skolen eller Livet, amerikaneren og etnologen Aron Falbel er forfatter til den. Boken er å få kjøpt hos bokhandlerne. Du kan også låne den på bibliotekene.

Hvilke sentrale ideer bygger Friskolen 70 på? Essensen i denne måten å drive skole på er elevenes interesse for å undersøke og finne ut av ting selv. Det er en skole hvor det er plass til oppfinnsomhet, kreativitet, selvillit, konsentrasjon, ettertanke og refleksjon.

Friskolen -70 er åpen og har ingen pålagt struktur. Skolens struktur vokser frem av de aktivitetene som de voksne og barna selv er opphavet til. På denne skolen er det å snakke sammen en hovedaktivitet, og det er tillatt å bruke tid på «bare å tenke». Det er ingen vanlige klasserom på skolen, og elevene arbeider sammen i hjemmegruppen. Skolemøtet er det organ som har høyeste myndighet. Så snart elevene er i stand til å snakke for seg har de uttalerett, og da de begynner med dette allerede på barnetrinnet blir de etter hvert flinke til å snakke for seg. Aron Falbel konkluderer med at ungene elsker denne skolen, og at det er en sterk livskraft, vivasitet og energi knyttet til stedet, og ikke minst sier Falbel: de lærer alt de skal og vel så det!

Det blir spennende å se om Forum ny skole greier å skape en fristelse som springer ut av de ideene som er knyttet til Friskolen 70 i Danmark. Lykke til!

 AS

Anders Ryste

Matti Bergstrøms bok
«Eleven den
siste slave»kan kjøpes fra Praktisk Pedagogisk Høgskole (PPH) i Oslo ved Lasse Fjeld, mobil 907 87 246.
(Boka er utsolgt fra forlag som også er nedlagt)Giftens foss,
tankens
elvebruspiggråder inni meg
rykker i blodbanene
forgifter søvnen
knuser muskelenes viljetanken trekkes bort
i fred fra kroppen
begynnelsen på
mine spørsmålkroppen vriss
smertens vind
runder forvridd trær
brent i lynnedslag
mens jordens indre
drar meg nedmin hud
skal føde brennende iglerGreta B.J. Økland
(fra Diktantologi 2001)

Ånds - - -

Når dette skjer i dag, så er det fordi det sosiale medvitet om det som vi i Nyorienteringa kallar utadprosjisering og som jødane kalla Hamrtia, er framand tale.

Jødane vil heller følgje den innsmugla lova frå det heidenske Babylon: Auge for auge og tann for tann, enn dei vil følgje årsakslova slik Kristus forma den: Gjer mot andre det du vil at andre skal gjere mot deg.

Årsaks- og virkningslova er på same tid ei oppvåkingslov. Auge for auge-lova er ei lov for dei atavistisk åndeleg sovande, for dei som enno ikkje er vakne for kva risiko som fyl med slikt lovbrøt. Demokrati som styreform er eit stort framsteg over verda, men framsteget går tapt straks menneska skaper seg eit system – eit partistyre, som bygg på utadprosjisering av vårt ibuande allmechtige indre. Sagt på bibelsk måte. Barabas blir sleppt laus.

Ungdommen i dag går på skule til dei er snart 30 år. Dermed blir dei så neddopa av skulepensum og skulelærdom, at dei blir avvende frå å utvikle den sjølvstendige tanke. Pensjonistgruppa derimot har overteke dei unge sin plass i vårt frie åndsliv og synes dermed å danne framtidsscenarioet for det levande samfunnet vårt. I dei interessante frie ordskifta på tv-skjermen finst 80% mellom 40 og 60 år.

Sommertreff 2002

VESTNES FJORDHOTELL
Tlf. 71 18 89 99 – fax 71 18 89 98
v/ Paulus SivertsenPrisar Sommerstevne 2002
20/7 – 25/7 2002Vi tilbyr følgende priser:
Kr 500,- pr. person i dbl.rom inkl. frukost, lunch og middag (kr 2500,-)
Kr 600,- pr. person i enk.rom inkl. frukost, lunch og middag (kr 3000,-)
Kr 150,- pr lunch/middag for ikke-boende.Vi håper tilbudet faller i smak.
Hilsen Bergslid.

Mrk:

For kommende stevne er Solveig M. Hanssen, Breidablikkvn. 3711 Skien stevnegeneral. Ta kontakt med henne i god tid. Program for stevnet kommer i avisen lenger frem på våren.

Horda Tidende:

Økologi = Hushald

Alt arbeid som me menneske tek i ferd med, må me gå til som tenarar – ikkje som «Herrar» eller «Herskarar». «Herre» og «Herskar» her er brukt i negativ mening.

Den økologiske stoda menneska er komme i, provar vel dette globalt.

Økologi skal vera eit gresk ord og oversett til vårt målføre skal det tyda «Læren om huset» eller kan henda endå rettare «Læren om hushaldet». Etter dette vert då mennesket «Hushaldar, det er tenar».

I dette ligg det og at det av «Tenaren» vil verta kravd rekneskap for «Hushaldet». Dette tyder ikkje at det ein eller annan stad stend ein «Bråsinna Herre – Herskar», som kva tid som helst kan gjeva tenaren sin ei «skrapa».

Nei, dette tyder at «Herren – Herskaren» er bygd inne i sjølv «Hagen – Åkeren», eller som nemnt framføre – i sjølv «Huset eller Hushaldet».

Rettar me oss etter det som er innebygd i «Hagen – Huset», så frigjer me og løyser ut dei «Positive krefter» som er innebygde, og alt det «Positive» kjem då som eit «Ekko» attende til oss, med avdrott (løn) for rett og godt arbeid.

Gjer mennesket det motsette, krenkar det lovbundne – innebygde, då vil «Ekkoet – tilbakeslaget – føra med seg dei negative «Fruktene» som me menneske har løyst ut.

Alt det «negative» som er «utløyst» må betalast – utliknast. Det er mennesket sjølv som har skrivne ut rekningane, gjeldspostane – på seg sjølv.

Menneskest er vel då kome i strid med livet? I strid med det lovbundne innebygde, så vel i naturi som i mennesket sjølv.

AM

Intoleransen –
og dens brødreArrogansen og ignoransen.
er brødre av intoleransen.
Om den får frie tøyler,
kreves vilje for å stanse'n.
Især når man vil holde
mislikte på distansen.
Hvor sterk er tendensen,
og hvor stor konsekvensen?Diaboles – brødrenes far –
gjennom hovmodets vellyst, alle bedrar,
og voldmektig makten overtar,
i alle som brødrene innehar.
Satan har nesten allmakt på jord,
ved brødrene – gjennom dem de bebor:
Selvgode som bare godt om seg tror.Arrogansen på jord er kjempestor,
i tanker, tone og onde ord.
Av toleransen sees knapt et spor.
Hvordan er det med deg,
på forherdelsens vei?
Hvor smal er sektoren eller sekvensen,
som vi realiserer, av toleransefrekvensen?Svein Otto Hauffen
Praha

Redaktører 2002

JANUAR: Astrid Strømme
FEBRUAR: Dag Ove Johansen
MARS: Astrid Strømme
APRIL: Dag Ove Johansen
MAI: Astrid StrømmeJUNI: Dag Ove Johansen
AUGUST: Astrid Strømme
SEPTEMBER: Dag Ove Johansen
OKTOBER: Astrid Strømme
NOVEMBER: Dag Ove Johansen
DESEMBER: Astrid Strømme

Det globaliserte helvete

Et foredrag av Anders Ryste

Jeg tenkte jeg skulle gå inn på hva som har skjedd siden siste krig, hvilken utvikling vi har hatt inntil nå og hva vi kan risikere videre. Og da er det særlig på det økonomiske felt jeg vil begynne. Dere vet at da freden kom ble det rettsoppgjør. Men det ble også satt i gang en Statens husbank med en lav rente på 2,5% sånn at de som ingenting hadde skulle få begynne å bygge hus. Og denne banken lånte ut mange penger. Jeg fikk lån jeg også. Men jeg husker den gangen så skulle ikke jenter få lån, de skulle ikke få lov å bygge eget hus. Det er ikke lenger siden enn i 50-årene at bankene også lot jenter få lån til husbygging.

Det huset jeg fikk bygge, kostet 53.000 kr og det er et moderne hus. Fikk takst på det her for to år siden og da var det kommet opp i 850.000. Så det er gått fremover? Og to år etter er det kommet over 1.000.000 (1 million) Så det er noe som foregår som vi ikke riktig er klar over. Men var det ikke noe lignende som skjedde fra den første verdenskrig og til den andre? Det toppet seg i 1940 og så kom krigen. Og før den 1. verdenskrig var det samme historien?

Det som skjer i disse krigshistoriene er jo det vi tar opp i bevegelsen vår og finner forklaring på. Hva er det som skjer at det topper seg til krig hvert 30., 40. og 50. år. Så blir det på nytt et Ragnarokk eller det som noen kaller Harmageddon. Det skjer en konkurs, det skjer noe som vi ikke har herredømme over og så begynner vi å slå hverandre i hjel etter noter. Og nå er det på vei igjen. Det er ikke mulig å få økonomien til å lønne seg, selv om det er overflod av alle ting. Så setter man i gang enda en krig på grunn av at det ikke lønner seg å arbeide. Overfloden må bort.

Brochmann forklarte nøyte hva som foregikk inntil 1940 og også delvis like etter den siste krigen. Og nå må vi forklare det igjen ut fra de forutsetninger vi kan se og har i dag. Det som skjer er jo for så vidt forklart i BDBs bok Sjelen og sjeleforskningen. Utviklingen går som en sirkel i videre og videre krinsler, til slutt så omfatter forløpet hele kloden. Det er jo det vi står overfor. Vi var heldige og kom bra ut av det sist. Det er et spørsmål om det blir verre neste gang. Det vet vi jo ikke.

Som lærer i en bygd som dette Norangsdalen, fikk jeg begynne på en bok, jeg tenkte kanskje kan jeg også lage en bok, og så begynte jeg å skrive og forsøkte å forklare det jeg hadde lært om disse spørsmålene og jeg skrev og skrev og forkastet det ene manus etter det andre, for jeg fikk det ikke skikkelig til. Og etter å ha skrevet disse omkring 100 sider, ja la oss si ti ganger, så overlot jeg det til Aase Brenne til å skrive det om igjen. Så fikk jeg det tilbake fra henne og så skrev jeg det enda en gang. Bevar for et slit, et forferdelig slit å begynne å forme det som vi vil la folk forstå. Jeg kjenner det så vel at mange har vanskelig for å komme inn i denne tankegangen, men jeg lot det nå stå til og fikk utgitt boka. Og så sendte jeg boka til en dame i Bergen som het Martha Ludvigsen og det gikk ikke mange dagene før hun hadde lest den og sier hun tilbake til meg. Nei du skriver bare om deg selv, det er ikke noe å gi ut. Du behøver ikke å prøve deg på noe sånt.

Så sendte jeg boka til noen i Danmark og der kom det et brev der de spurte om det var barn eller barnehage jeg snakker om. Hva slags barn er det du snakker om? Vi har mye litteratur om den slags her, sa de, så det passet ikke inn der heller. Og de kunne ikke forstå at det skulle kunne gå an å kalle sånne spørsmål «Bli som barn igjen».

Men første kapittel i boka, det omhandler akkurat det som jeg mener dere bør studere. Der fant BDB den beste forklaring på dette med tider og konjunkturer og oppgang og nedgang. Der står det klart og tydelig sånn som det

de så det den gang. Og jødene er bare et bittelite folk, men dette folket opplevde det samme igjen og igjen og igjen og danner utvikling i verden. Oppgangstider og nedgangstider. Det lille jødefolket gikk fra naturallusholdning til å bruke penger. De gikk over fra å være et ledet samfunn til en stat med lover. Og den første loven er da De ti bud.

Men så vet vi jo at De 10 bud slik BDB forklarte det, og som jeg prøver å forklare det, det er noe helt annet enn De 10 som Bondevik holder på med. Han privatiserer de 10. Gjør den jødiske grunnloven til noe som skal passe for deg og meg på søndagane, og på møtene, når KrF har gruppemøte. Nei, budene gjelder det jødiske folk sett samlet. Man vet jo ikke hvor mange de telte, men de var jo en oversiktlig gruppe. Det var altså fra dette folket budene kom og de fremstiller budene i enkle og barnslige uttryksformer. Moses har vært på Sinai og snakket med Gud og mottatt budene. Han kom ned med bud fra oven, men han så at folket hadde begynt å danse rundt gullkalven. De hadde trommer og saker og ting. Da er det han blir rasende og spurte A som var prest og assistent. Hva er det dere finner på? Hva er det som foregår her?

Jo, sa Aron. Du var så lenge borte, vi måtte finne noe å samle oss om midlertidig! Dette hadde de lært av omkringliggende folk. Dansen om gullkalven.

Presten Aron svarte: Du skjønner Moses, folket ligger i det onde.

– Folket er ikke ondt, men du som prest har ført dem på villspor, på kanten av stupet, svarte Moses.

Går vi videre til Samuelsboka så finner vi forklaring på hvordan det vil gå hvis folket bryter budene. Folket grupperer seg mot hverandre i sekter og partier og begynner å krangle seg imellom om hva som helst pga at man begynner å dyrke mammon. Da kommer de dårlige tidene til verden.

Når det skjer noe med folkesjelen på den måten som det her er forklart, så får vi forklaring på det som skjer også i dag. Så skrev jeg til A. Berg og la frem denne boka til Dagen. Og fikk pent svar tilbake:

Har lest boka, men jeg kan ikke begripe at det har så stor betydning for et folk det du skriver om her, sa han. Nei, naturligvis, for han hadde privatkristendom. Han har ikke trukket de lange linjene. Han leser slik de religiøse gjør, vers for vers, og så passer de på å ikke finne noen sammenheng. Bibelen er også sammenheng, selv om den er delt opp, så det ligger ikke i at man skal bare lese verset. Man må se om det ene verset stemmer med det andre, og så må du se sammenhengene. Det er mange bøker DGT består av. De er samlet siden. Hvorfor de er delt opp i vers, det vet jeg ikke, men vær klar over at dette skulle til folk som verken kunne lese eller skrive. Kanskje sang de versene til å begynne med. Gudstjenesten har vært i mange former. Og dessverre den dag i dag bare ber og synger de og har kors på seg og så går de med røkelse og myrra og går rundt og rundt, men de forklarer ingenting fra Bibelen. De mener vel at det skal være nok for folk å lese versene, så hører de Gud til.

På den gamle naustdøra hjemme står et rødt kors. Det var et eksempel på den første kristendommen vi hadde her i Norge. Fiskerne brukte det på døra for at de ikke skulle forlise på havet.

Og i Finnmark jeg var, der var det i gammel tid stadig ulykker. En tange som stikker frem i fjorden, heter Ekkerøya. Der kom båtene og skulle passere. Det kom noen merkelige troll der og veltet båtene. I gammel tid sa de at de løste problemene ved å reise inn på øya og fikk tak i de fineste kvinnfolkene og brenne dem på bålet. Slik var hedningene.

Og slik som dette viser det seg da siden, når vi har fått utviklingen videre, at det var kun en viss vindretning som skulle til, så kom forlisen. Dette var bare et bilde på hvordan utvik-

lingen skjer. Og det skjedde utvikling med jødene fra å være bare et lederfolk som hadde en leder til å bli en stat med lover.

Og nå har vi i dag mye lover. Det skulle ellers bare mangle at vi ikke hadde lover og lov-bøker. Noen er så tykke at jeg synes synd på advokatene som skal hente fram. For vi er en stat og vi skal være en moderne stat og vi får flere lover hver dag. Men nå har vi holdt på med disse lovene, vi har hatt rettsoppgjør m.m., og fått det så langt at vi har fått et babelstårn. Vi har dyrket mammon fra siste krigen og til i dag og det startet opp med fine programmer. Gerhardsen sa at vi aldri skulle komme over 2,5% rente. De visste allerede den gang at dette med renter må folk passe seg for. Da kan det ende galt.

Så gikk det noen år og folk var glade og lykkelige. Vi hadde fått fred og frihet, og nå kunne vi bygge våre hus og stelle våre hjem. Og når vi kom ut i 60-årene kom en ny finansminister som sa at vi har så mye olje ute i Nordsjøen. Vi må begynne å ta ut denne oljen. Shell kom over for å ta ut olje for seg. Vi kunne ta etter.

Og så kom det en finansminister som het Per Kleppe med Kleppepakka. Og han kom med en slik fin løsning. Han sa at vi skal holde lav rente. Det er viktig for både produksjon og utvikling av landet. Men, sa han, renten skal du få trekke av på selvangivelsen. Og arbeidsfolk sa: Dette er løsningen på hele greia. Vi beholder den lave renten ved å trekke den av på selvangivelsen. Det kom i denne Kleppe-pakka en rente på 6%. Og vi skulle få trekke av disse 6% i selvangivelsen. Så begynte skattene å stige igjen og da måtte også renta stige. Og ikke bare det; men hvorledes skulle vi få lån ute i Europa? Gerhardsen sa jo at vi kan greie oss sjøl med penger til å bygge ut oljeindustrien. Nei, sa Per Kleppe, det går ikke. Skal vi få lån i Tyskland, så må vi gå opp med rentene, for de har dobbelt så stor rente der nede som vi. Så det går ikke med 2,5% rente her. Vi må opp med renten. G. falt på kne for mammon.

Det var mange år med 10–15% rente i Norge. og så skjer det da at det blir investert voldsomme beløp både i olje og i fiskeri og fabrikker osv. og så får vi da som resultat en dundrende overflod og vi springer verden rundt for å få solgt overfloden. For der er jo ingen kontroll med hvor mye vi skal produsere. Nå skal markedet bestemte.

En liten kommune i Nordland heter Gildeskål. De hadde 250 fast tilsatte i denne lille kommunen på 2.000–3.000 innbyggere. Og i Ørsta med 10.000 – 12.000 innbyggere er det iallfall 2000 funksjonærer. Så kan man gange det med alle kommuner man har i landet, og vi kan se hva vi holder på å betale på. Selv folk fra kommunen sier at vi kunne fått den nye store datamaskinen, så trengte vi bare halvparten av disse folkene. Men da ble det arbeidsledighet selvfølgelig. Vi kan ikke ta teknikken i bruk.

Vi er kommet inn i konsekvensen av det vi bygde opp fra Gerhardsens 2,5% og til i dag. Og enden blir at i neste lønns- og prisoppgjør da blir det mange flere streiker. For man kommer ikke til å få igjen det som man i grunnen trenger mht hva prisene har steget med. Disse systemene er i strid med seg selv og de er nødt til å ramle på en eller annen måte. Noen sier det kan bli Ragnarokk. Ja det kan godt hende det, men når det er snakk om Russland i denne forbindelse, så tror jeg ikke de er i stand til å føre krig. De har ikke angrepet den vestlige verden noen gang og jeg tror ikke de er i stand til det nå heller.

Tidligere kunne man lese om en ny økonomisk verdensordning. Hvor ble denne verdensordningen av?

Jo, det ble opprettet et pengefond og en Verdensbank. Og Gro fikk det til slik at vi betaler til dette fondet og Verdensbanken hvert år av våre skattepenger. Og disse pengene skulle først gå til å få et nytt Afrika. Det var det første. Nå skulle A få låne penger og så skal de få be-

gygne å produsere de også.

Jeg var så heldig på skolen jeg arbeidet, at det kom lærere dit som hadde vært lærere i Afrika. En hadde vært elektriker i Uganda. Han kunne fortelle at pengefondet bygde opp fantastiske fabrikker, elfabrikker og andre fabrikker over hele Afrika. Så ble det sendt folk som skulle lære opp arbeiderne. Det gikk bare tre-fire år så stanset fabrikkene. Vareoverfloden satte inn. Men Afrika var svinebundet av lån til Pengefondet og Verdensbanken. Så ender det med borgerkriger og sult og fabrikkene ligger i ruiner. All denne teknologien ligger i ruiner, men renten på lånene lever.

Slik kommer folk i vanskeligheter. I Sør-Afrika er det 50% arbeidsledighet. Arbeiderne går bare og svimer i gatene og ikke har noe å gjøre. Dette fordi vi har brutt de virkelige ti bud. Fordi det vi skal ha tak i Afrika er profit og penger og mammon.

Pengefondet og Verdensbanken skal ha renter. Og størrelsen på rentene dikterer utlånerne. Slik skjer det nå i Østen. Det er fantastisk å reise i Østen, sa de for en ti års tid tilbake, fordi der er en så voldsom fin utvikling. Dere husker sikkert hvilken fantastisk olympiade de hadde der borte for noen år siden. Hva de kunne diske opp med av utstyr og stas og stell. Og i dag er det 50% arbeidsledighet og så sloss de i gatene og står i. Da har Harmageddon kommet til Sør-Korea. Hvordan skal de komme seg ut av dette? Jo, sier Verdensbanken, de skal få lån. De låner bort en masse penger, så kommer de dagen etter og sier at, nei, nå må vi ha inn rentene fordi prisene stiger. Så må de betale denne høynete renten enda de har 50% arbeidsledighet. Da er ulykken fullkommen.

Og det aller siste er det som skjer i Moskva. De får ikke igang igjen Russland. Det står helt stilt derborte. Noen mafiafolk har det godt. De kan leve godt på å kjøpe og selge penger. Men det store vide Russland går på dunken.

Jo, sier de så, vi skal få lån fra Verdensbanken. Det dreier seg om 183 milliarder dollar i lån. Men hvilken rente blir det på det da? Hvordan skal landet reise seg etter dette? Jo, man kan godt si at dette ser uhyggelig ut.

Men takket være den økonomiske Verdensordningen som vi har. Nå kan vi ikke snakke om et lite folk som jødene lenger, det er en økonomisk verdensordning som er fallitt. Og det er dette jeg prøver å skrive om fra det lille landet i den lille boken min «Bli som barn igjen». Det er ikke noe med barnehager å gjøre. Det er alvorligere ting enn det. Det gjelder den store verdensbarnehagen.

Så når (om?) galskapen kommer over oss i Norge eller ikke. – Vi har nå denne oljen, sier folk. Vi skal ikke være så redde da, for vi har da oljen. Men for å betale renten på lån, må jo Russland selge olje de også og så skal araberne selge olje. Til slutt flyter det med olje og prisene går ned. Til ingenting. Og så stanser vi ute i Nordsjøen, det er det første som skjer. Så skal folk på land og så tygge på labben. Hvis vi ikke nå, sier politikerne, har opparbeidet en slik formue at vi kan greie en nedgangstid. Ja, vi greier en nedgangstid, men ikke de som skal

Samfunnsliv 1936:

Dybwad Brochmanns livsorientering og det kristne evangelium – En oversikt og vurdering

Tredje del av Pastor Hans Bauges foredrag i Bergens Presteforening

Guds gaver og pengenes eventyr

Enda tydeligere kanskje ser vi dette lignelsens «kerubiske vakthold» i det økonomiske liv, hvor pengenes eventyr med all sin elendighet står i skjærende kontrast til rikdommens overflod i virkeligheten. Bestrebelsen for å opheve motsetningen og la menneskene ta rikdommen i full besiddelse, møtes ofte av den innvendning, at de fleste mennesker ikke vil tåle å leve i overflod, slik de er nu. Ganske visst. Derfor blir det som det er, inntil vi har lært slik en troskap og selvkontroll i vårt forhold til skinnrikdommen, pengene, at vi i stigende grad kan undvære dem. Før kan ikke selve virkeligheten bli oss betrodd. Men da kan det også farefritt skje.

Forøvrig lar det sig ikke gjøre å holde de forskjellige livsområder fra hverandre. En symbolforfalsket økonomi vil påvirke rettsbevisstheten og omvendt, og begge vil påvirke menneskets fundamentale forhold til sannheten, Guds-forholdet, og omvendt. Til den rene Gudsfornektelse svarer den helt forsvarsløse innstilling overfor den usynlige virkelighet, som man da ikke regner med, så man derfor blir et avmektig hjelpeløst bytte for sin egen økonomiske og politiske fabulering og mener å kunne beslutte, vedta, planlegge og diktere hvad som helst man har lyst til. Da havner man i statens totalitetskrav over menneskene. Men til den rene erkjennelse av tilværelsens fundamentalplan, Guds urokkelige viljes lov, svarer en bevisst kontroll av vår skapende fantasi, så den aldri prøver å diktere virkeligheten annet enn det som treffer den riktige. Da er det Guds totalitetskrav som forener sig med menneskeviljen. Midt imellem disse ytterpunkter finner vi massesjelen.

Det er verd å legge merke til at lignelsen her omtalte vakthold overfor en virkelighet vi ikke kan mestre har sin tilsvarende parallell i

Sigmund Freuds individualpsykologiske lære

om nevrosens symbolske avsporing som det minste av to onder et menneske har å velge imellem når han bryter sammen overfor virkeligheten og derfor søker tilflukt i nevrosen. Denne er selv en ulykke som må søkes helbredet, men den lar sig ikke helbrede før mennesket får psykisk bæreevne til igjen å stilles ansikt til ansikt med den virkelighet som fremkalte nevrosen. På samme måten er drømmesymbolikken den søvendes beskyttelse mot det underliggende drømmeinnhold, som ellers vilde vekket ham og kreve ham til våken aktpågivenhet. At det opskakende virkelighetsinnhold er av skandaløs natur røber nettop mangelen på psykisk selvkontroll, og nevrose- og drømmesymbolikk inntil

sig da som beskyttelsesmekanisme. For den sistes vedkommende er det bare en oppvåkning som skal til for å fri sig fra drømmens eventyr eller mareritt. For nevrosens vedkommende beror helbredelsen på om den analytiske klarleggelse av sammenhengen kan gå hånd i hånd med en syntetisk opbygning av psykisk bæreevne og selvkontroll. Lykkes ikke det, vil analysen bare konstatere ødeleggelsens vederstyggelighet og kanskje endog forverre tilstanden.

Den store sammenheng

Men Freud fører bare individet tilbake til miljøet, forat patienten skal kunne møte virkeligheten noenlunde som alle andre, og det er kanskje just denne miljø-virkelighet som nevrotikeren vanskelig kan forsone sig med, fordi nettop denne virkelighet i sig selv er et mareritt. Nevrotikeren reagerer da med sin individualnevrose overfor en miljønevrose. Og her er det Dybwad Brochmann setter inn med sin terapeutiske metode overfor miljøets forfalskede virkelighet. (M. og L., b. III, s 209).

Denne er ikke til å spøke med, som man kunde fristes til å tenke om en tingenes tilstand som ikke er reelt begrunnet. Den låner nemlig tyngden av sin «virkelighet» fra massesjelens samlede, opsummerte og mangfoldiggjorte forvillelser og legger den som en gjeldsbyrde av arvelig belastning på menneskehetens totalitet – et skjebnefellesskap i «arvesynd» som ingen kan undra sig. Det er liten hjelp i at et og annet fornuftig menneske gjennomskuer forvillelsen i «spledid isolasjon», for den enkelte innfanges av massesjelen i samme grad som han korresponderer med sitt miljø og må delta i dens galskap enten han vil eller ei. Dette er visdommen i Pauli ord om at «det gode som jeg vil, det gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg».

All løgn, overtro og avgudsdyrkelse i alle tider spinner menneskene inn i et edderkoppspinn av livsfarlige forvillinger.

Og så snart situasjonen i samfunnet blir kritisk, så er dette sikkert kriterium for at troll, nisser og nøkk spøker i massesjelen og narrer seselv dem som fremfor andre tror sig hevet over all trolldom og bomsikre mot all overtro – aller mest kanskje ateister og materialister, fordi nettop disse er mest forsvarsløst prisgitt den usynlige virkelighet som de ikke regner med.

Kampen mot synden er en miljøsak – et riksanliggende

Kampen mot synden blir derfor ikke effektiv uten at den blir tatt op som et fellesanliggende, en miljøsak. Slik er også dekalogen ment. Dens «du», «din» og «dig» er henvendt til hele

Israels folk, som det særlig fremgår av dens epilog, og en rekke formuleringer av moralbud i Jesu forkynnelser og andre ytringer av Mesteren får sin fulle mening først ved å opfattes på samme måten som henvendt til miljøet. (Sml. Matt. 6, 33 – 7,2 – 7,12 – Luk. 6, 33–34 og 6,38). Sammenlign også Mesterens ubegrensede mildhet overfor de individuelle ofre for den kollektive forvillelse og hensynsløse strengt mot dens offisielle representanter. Og hele Fadervår er både kollektivt ment og med sitt «vi», «oss» og «vår» også kollektivt formet.

Verdens frelse

er en sjels- og samfundssak, et miljø-anliggende, og således ment av Kristus, som frivillig gikk inn under den kollektive skyld og lot sig knuse av den, idet han la evangeliet som en sannhetens surdeig i Zion, forat det derfra skulde bre sig til alle folk med sannhetens realistisk forløsende makt fra alle misgjerninger og fantastiske mistak og forvillinger. Ved å kalle sig «Menneskesønnen» har han betegnet sig selv som prototypen på mennesket som tar sin fulle guddommelige fars-arv i besiddelse, idet han i enhet med Gud kjenner sannheten uten å la sig lokke av denne verdens illusjoner og skinnvirkelige Satan. Hans kontrapartner er keiseren, kongen, landshøvdingen, yppersteprestene, fariseerne og de skriftlærde – alle eksponenter for den bestående verdensorden, hvor illusjonene tar makten fra menneskene. Derfor er hans rike ikke av denne illusjonens verden, men av en som kommer når illusjonenes makt er brutt. Og riket er samtidig så nær, at det kan ikke komme nærmere, fordi det er i massesjelens eget indre at denne makt skal brytes.

«De tilkommende ting»

skal altså realiseres ut av det nuværende liv. Ut fra Dybwad Brochmanns prinsipielle grunnsyn blir der da ingen dualisme mellom her og hinsides. Guds rike er ikke hinsides noget annet enn all drømmeverden og skinnvirkelighet. (M. og L., b. III, s. 298). En dualistisk eskatologi er nemlig også en frukt av det illusjonistiske dobbeltsyn som stjeler virkeligheten ut av hendene på oss. – Helt sikker er han dog ikke. For ikke å risikere å motsi sannheten, motsier han heller sig selv og antyder s. 298 (b. III) muligheten av en hinsidig verden, men herom sier han, at vi forsker ikke i de dødes verden. Og s. 199 heter det: «Dersom vi ikke formår å orientere oss riktig i de jordiske livsspørsmål, så frykter jeg for at vi kommer ennå mere til kort overfor dødsriket og himmelriket». Og han pleier gjerne i denne forbindelse å citere Johs. ev. 3,11–12, hvor Mesteren etter å ha talt med Nikodemus om gjennfødelsen til Gudsriket sier:

«Vi taler det vi vet og vidner det vi har sett... Har jeg sagt eder de jordiske ting, og I ikke tror, hvorledes skal I da tro om jeg sier eder de himmelske?» Og Johs. ev. 4,22: «I tilber det I ikke kjenner, vi tilber det vi kjenner». – Altså – i alle tilfeller, mener Dybwad Brochmann, har vi å holde oss på matten – orientere oss i det liv vi står midt oppe i og få «dette dødelige til å iføre sig udødelighet og dette forgjengelige til å iføre sig uforgjengelig». Ti evighetshåpet gir han ikke slipp på – nettop i kraft av sitt stereoskopiske syn på virkeligheten, hvor «her og hinsides» faller sammen til ett. S. 294 (b. III) heter det: «Evighetshåpet er sikkert av sannheten, og det blir først av djevelen, når det brukes til å gi djevelen og løgngen ubegrenset prolongasjon til å herske på jorden, fordi det evige liv først begynner efter døden.»

Det evige liv er i full vorden

Det store eksistensproblem er derfor aldri Hamlets problem: «to be, or not to be» i jordisk præsens. Det guddommelige «Jeg er» inneslutter både «var» og «blir», og slik er det også med Guds barn. Dvs. – for Guds barn er eksistensproblemet alltid et spørsmål om å vorde eller ikke vorde, idet livet aldri er «Still-Leben», men et produkt av drift og kurs, hvor retningen er avgjørende for driftens konstruktive eller destruktive kvalitet. De samme drifter som i realistisk orientering kommer i syntetisk samspill og får positivt resultat, vil under illusjonistisk hildring – «gyggesoli», som Dybwad Brochmann gjerne kaller det – komme i antitetisk motspill og få negativt fortegn med død som resultat. Tenker vi oss det ekstreme tilfelle av et individ som med all sin psykiske dynamikk helt og holdent forviller sig inn i illusjonens ingenmannsland og derfor ikke setter andre spor efter sig enn ødeleggelsens, så har vi et eksempel på åndelig død.

Døden

Døden er derfor ikke at legemet dør, men at det har levet forgjeves – ikke at et individs «nutid» blir til «fortid», men at den er uten andel i «fremtiden» – da er den ikke svanger med evighet. De «døde», som «ikke er» i jordisk præsens de «er» i evig præsens, såsant de er «døde i Herren» – i Jahve, i ham som evig er. Men å dø i Jahve, det er å leve i Jahve og gi sitt liv til Ham som var og er og blir – det evige «Jeg». I antitetisk dualisme med «Ham som evig er» er vi fortapt, for da er vi hinsides all positiv virkelighet.

Dybwad Brochmann er monist, idet han gjør gjeldende at der er bare en positiv virkelighet, og det er den evige Guds rike. Synd og Santan er avsporing fra denne virkelighet og

beror på den risiko som følger Guds barns chance. Dualismen mellom ondt og godt blir altså en skinnualisme livet oplever som ødeleggelse og død, når det viker av fra veien og sannheten.

En reell dualisme synes dog å bli tilbake hos Dybwad Brochmann, nemlig den sonndring han gjør mellom Guds barn og Gud selv. Brochmann anfører ofte Jesu citat av salme 82,6 – «Jeg har sagt, I er guder» – og legger det da Jesus selv i munnen, som om Jesus med salmens ord uttaler sin egen hjertens mening. Og den likhet Brochmann finner mellom Gud og menneske er den skapende åndsmakt, som så å si tryller frem det synlige av det usynlige, det som er, av det som ikke – eller ennå ikke – er. Men den forskjell er der at denne skapende åndsmakt hos mennesket ikke er under full kontroll, men på grunn av sitt indirekte forhold til virkeligheten alltid står i fare for å optre som diktende og drømmende fantasi, som går vill i sin egen billedverden og dermed kommer i splid med sig selv og i et antitetisk motspill til Gud. Men i dette motspill må drøm og dikt nødvendigvis strande på selve virkeligheten, idet symbolspeilingen funksjonerer som sikringsmekanisme. Således oppleves Guds allmektige forsyn også i vår avmakt og i vår avsporing fra sannheten. Mennesket spør, men Gud rår.

Denne dualisme i vårt Guds-forhold oppleves av oss som bite erfaringer, når den på grunn av vår individuelle eller kollektive synd blir antitetisk, men er de i realiteten takket være symbolenes mellomkomst så å si bare en skinnfektning med Gud – en skinnualisme. Den virkelige motsetning er å finne hos oss selv og herjer oss selv, idet lignelsen «kerubiske vakthold» med «de luede sverd» rammer «hit og dit» innenfor vår egen pluralitet – så lenge inntil vi opdager at vi er gått feil.

Men vi oplever dualismen mellom Gud og menneske som liv og salighet, som våre lengsles oppfyllelse, som kongesønnens bryllup, når den blir syntetisk samspill mellom Guds barn og Gud selv i vår kyndige omgang med Guds virkelighet.

Hinsides våre illusjoner

Men i denne syntese opheves dualismen. Gud blir alt i alle, når den blir til alvor med oss som Guds arvinger og Kristi medarvinger – når Han ikke mere trenger tale til oss i lignelser, fordi vi kjenner selve virkeligheten og vet å omgås den med Menneskesønnens myndighet. Inntil så skjer er vår «virkelighet» en verden av illusjoner med et så «fortynnet» sannhetsinnhold som nettop svarer til graden av vår virkelighetsopfatning. Og Gud er da ikke i våre illusjoner, men «hinsides» dem.

Forts. neste nr.

Etikk i en vektløs kultur

Hvis jeg fikk et eneste ord for å beskrive vår vestlige sivilisasjon i dag, ville jeg velge dette: *vektløshet*. Et begrep hentet fra romfarten, og som beskriver den tilstand som inntreffer når et romfartøys bæreraketter er slått av og det er frigjort fra tyngdekraften. Vi har sett bilder av romfarere i slike situasjoner. Tilværelsen blir uvirkelig. Mennesket svever, løst fra alle kjente fortøyninger. Opp blir ned, fram blir bak; et lite støt med en finger og rommet blir snudd på hodet. Og ikke noe er lett eller tungt lenger. Alt er like lett og like tungt. Vi vet at mennesker kan bli alvorlig syke av å oppholde seg lenge i et slikt vektløst rom. Det moderne menneske befinner seg på mange måter i en slik tilstand. Vår sosiale rolle er vår romdrakt, der vi svever rundt i vår postmoderne trykk-kabin – i det den tsjekkiske forfatteren Milan Kundera har beskrevet som «tilværelsens uutholdelige letthet.»

Av Inge Eidsvåg

Moralsk krise?

Det snakkes om at våre vesterlandske samfunn gjennomlever en *moralsk krise*. Men hva kjennetegner en moralsk krise? Det er et samfunn hvor mange mennesker ser ut til å ha mistet fornemmelsen av hva som er rett og galt. Dessuten føler vi at vi ikke lenger kan anvende tradisjonelle og hevdvunne normer når vi står overfor vanskelige valg. Prinsipper som har styrt menneskers handlinger i tidligere tider ser ut til å ha mistet veiledningskraft. Moral blir et tomt veiskilt, hvor bare stoppen står igjen og spriker i påståelig tomhet.

Hva har fremkalt denne tilstanden av vektløshet? Mange forklaringer melder seg, men for meg blir disse viktigst: – Den økonomiske teknologiske utvikling i de siste par århundrer har fullstendig omskapt arbeid og sosialt liv. Grensene for det som *kan* gjøres har ekspandert i en voldsom hastighet og konfronterer oss daglig med spørsmål om hva som *bør* gjøres. Etterhvert som vi vokser til, beveger vi oss rundt i verden med en hurtighet og aksjonsradius som ingen før oss i historien. Et trykk på bankautomaten, noen billetter, en film, et godt måltid mat – og vips er vi på den andre siden av kloden. Nord blir sør, opp blir ned. Hjemsted, tilhørighet, røtter, tradisjon framstår som et knippe gammelmødige vadmelsord som vi kan se utstilt på bortgjemte bydemuseer i sommersesongen fra kl. 14.00 – 16.00. Vi er utsatt for et bombardement av inntrykk fra våre nye media: fargesprakende bilder som brenner seg inn i netthinnen, øredøvende lyd som slår i mellomgulvet, reklamen

som suger seg fast i underbevisstheten.

Det sosiale nettverket som tar i mot oss når vi kommer til verden er blitt stadig skjøre og spinklere. Familien er redusert til nesten ingenting, og slekt er noe en forbinder med det norrøne samfunn. Mennesket er paradoksalt nok antakelig mere ensomt og isolert i dag enn det noen gang har vært i historien. For det er ikke noe sted du føler deg så alene som i folkevrimmelen på ei storbygate. Og vi spør oss selv: Er dette frihetens og urbaniseringens nødvendige pris?

I denne prosessen er etiske normer, som gjennom århundrer har vært fundamentet for menneskelig samliv, blitt devaluert og gjort relative. De forvitret på samme måten som steinfigurene på Nidarosdomen. Det finnes få målestokker for hva som er rett eller galt, viktig eller uviktig. Og de målstokkene vi bruker smir vi direkte over den blafrende flammen fra det hektiske livs her og nå. Ingen leveregler er riktigere enn andre. *Skyld* blir et begrep terapeutene står klare til å kvitte oss med. Det hele blir et spørsmål om å justere sine verdier – og vips så er skylden borte. Dette henger selvfølgelig også sammen med religionens endrete posisjon og minskende innflytelse. Ihvertfall de institusjonaliserte religioner. Deres morallære føles gammeldags, påståelig og irrelevant. Sekulariseringen og pluralismen har slått den kristne enhetskulturen i Europa i stykker. Og ingen vet lenger hvor limkrukken er satt.

For livsstil er blitt noe vi kan skifte. Det er alt fra meninger til moter, fra redskaper til ritualer. I en slik plastisk kultur kan du være alt og gjøre alt. Selvfølgelig er her ikke

rom for idealer lenger, personer som betyr noe spesielt for oss og som vi gjerne vil etterligne. Fordi vi ikke vil etterligne noen, kommer vi til forveksling til å ligne hverandre. Til slutt går vi omkring forkledt som hverandre, uten noen å ta peiling på, uten noe å navigere i forhold til. Jeg kan være deg, du kan være meg, en i dag en annen i morgen – i en vektløs kultur.

Jeg har spurt meg selv: Er det noe mer enn en tilfeldighet at en av vår tids største idoler har vært Mick Jagger? Tenåringsidol til han var over 40 – altså ikke gammel, ikke ung. Mann og kvinne i en og samme person, hetroseksuell og homoseksuell, en stjerne hevet over lov, moral og politikk – vektløs i en verden av penger og narkotika. Svevende rundt i et apolitisk, klasseløst samfunn i et frenetisk forsøk på å mane det ubevisste og irrasjonelle opp til overflaten. Et siste framstøt for å finne noe nytt, et ennå utforsket område av menneskelig liv og bevissthet. Et sort hull, et Afrikas indre hvor den europeiske tanke ennå ikke har plantet sitt flagg.

I en vektløs kultur forteller Gallup-undersøkelser deg til enhver tid hva folk mener. Hvis flertallet mener at skattesnyteri er ok, ja så er det folks sunne fornuft som har seiret over politikernes firkantede dårskap. Gallup er i ferd med å få samme status i dag som profetene i de store religionene. Innimellom trekkes skriftlære fram på skjermen for å utlegge og forklare Gallups profetiske tale. Så kan vi få justert våre meninger inntil neste undersøkelse foreligger.

Men meninger betyr egentlig ikke noe. Det ene kan være like godt som det andre, bare innpakningen og framføringen er profesjonell. For «alt som skjer er forførelse. Forførelse er det eneste virkelige», sier den franske post-modernisten Jean Baudrillard. En skulle nesten tro han hadde sittet ringside ved den norske valgkampen.

Jeg tror altså vi må forstå tidens moralske relativisme på bakgrunn av de siste par århundrenes materielle og åndelige utvikling. Den store franske sosiologen Emile Durkheim (1858–1917), har grepet noe viktig når han i sine arbeider – og spesielt i verket *Le Suicide* (Selvmordet, 1897) – innfører begrepet *anomali* for å beskrive det moderne samfunn. Begrepet går tilbake til det greske ord for lov: *nomos*. Anomali kan oversettes med lovløshet, normløshet. Durkheims tese er at den økende selvmordfrekvens i det moderne industrisamfunnet skyldes svekket samhold mellom mennesker. Tradisjonelle samfunnsinstitusjoner forvitret og mennesket overlates til seg selv, uten skranker og uten bånd. Enkeltindividet stilles overfor et utall handlingsmuligheter og valg. Men verken tradisjonelle normer eller sosiale institusjoner har lenger noen makt til å veilede gjennom disse valgene. Alle fortøyninger er kuttet. Mennesket utleveres til seg selv, til lyster og begjær som er uregjerlige og grenseløse, og som derfor aldri kan tilfredsstilles. Goethes *Faust* er et eksempel på mennesket i det anomalistiske samfunn. Han overskri-

der alle grenser, fristes av pirrende muligheter – men lider fortvilelsens kvaler. Durkheim gjør seg til talsmann for det måteholdne og regelbundne liv, hvor samholdet, de sosiale institusjoner og *nomos* (lov) båndlegger og regulerer våre tøylesløse drifter. En viss ytre tvang er nødvendig, mener Durkheim, for at våre behov ikke skal fortære våre samliv og våre livsverdier.

Frihet og forpliktelse

For at en kultur skal leve i sunnhet, kreves en balanse mellom *frihet* og *forpliktelse*. Vår kultur har valt friheten. Men det har vært en frihet *fra*. Den franske forfatteren Saint Exupéry skriver et sted:

«Han var fri, men uendelig fri, slik at han ikke lenger følte han veide noe på jorden. Han savnet denne vekten av menneskelige bånd som hindrer en i å gå: disse tårene, farvelene, bebreidelsene, gledene – alt det et menneske kjæler for eller river i stykker hver gang det antyder en gest; disse tusen båndene som knytter mennesket til de andre og gjør det tungt».

Det er en annen ting som også kan bidra til å gjøre mennesket tungt. Den danske filosofen Søren Kierkegaard (1813–1855) kalte det *ideen*. Det å etterstrebe et ideal som kan bidra til å styre våre liv. Kierkegaard mente at *hvis idealer slutter å være av betydning for oss, så vi også grunnlaget for et virkelig menneskelig samkvem smuldre vekk*. Da vil vi ikke forholde oss til hverandre som moralske individer, men som masse. I stedet for å søke leve opp til et ideal, vil mennesket innrette seg etter «... hvad Nabo og Gjenbo vil tenke om ham». Sosiale relasjoner blir misunnelse, tale blir snakk, tenkning blir offentlig mening, det estetiske blir underholdning og politisk arbeid blir avstemninger. Individet kommer, mente Kierkegaard, under nivelleringsens lov. Det styres av frykten for hva andre vil si, og dermed blir det handlingslammet. Kierkegaard sammenligner massesamfunnets og mediasamfunnets nivellerende makt med skjebnetroen i oldtiden. Usynlige, abstrakte krefter som styrer og beseirer individet.

Den eneste måten å slippe unna nivelleringsens lov, mente Kierkegaard, ligger i det han kalte *liden-skap*. Det å søke idealer som er større enn oss selv og som er verdt å leve for. Kierkegaard mente å finne disse i *det evige og det religiøse*, da dette er den eneste anskuelse som ikke lar seg nivellere.

Uten å følge Kierkegaard til endes på hans tankevei, er jeg overbevist om at også han har grepet noe vesentlig om det moderne menneskets vilkår i verden. Men hvis vi tar Oscar Wildes aforisme på alvor om at «de viktigste revolusjoner skjer i våre hoder», da tror jeg også vi må trekke inn utviklingen innenfor de nye vitenskapene i de siste par århundrer for å forklare normløsheten og den moralske relativismen.

Sosialantropologien, som bragte meldinger hjem om at mennesker i andre kulturer levde etter helt andre normer. Livet kunne leves på ulike vis, og den ene fasongen var ikke bedre enn den andre. Å påstå at noen livsverdier var mer verdifulle enn andre, ble sett på som europeisk etnosentrisme av verste slag og måtte derfor fordømmes.

Psykologien, som rettet søkelyset

mot underbevisstheten. Bunnen av et isfjell, som var unndratt vår bevisste viljes kontroll. Skyld og ansvar kunne derfor let skrives inn på underbevissthetsens ubegrensede konto. Men også det at rollen og atferden ble stadig viktigere, gjorde at mennesket lett ble oppfattet som en blott og bar gjenspeiling av miljøet, styrbart og formbart av ytre stimuli.

Marxismen, som forståelig nok hevdet at moralen i klassesamfunnet ikke er noe annet enn undertrykkerens moral. De herskende ideer er de herskendes ideer. Den virkelige menneskemoralen er moralen i det klasseløse samfunn. Men veien dit var lang.

Lingvistikken, som gjorde oss oppmerksomme på at alle de begreper vi bruker ikke er noe annet enn elementer i et kulturbestemt språkspill. Moralske dommer blir umulige når vi overskrider vår egen kultur.

Moderne filosofi, som hevdet at moralske dommer ikke er dommer i vanlig forstand, dvs. noe som er sant eller falskt. Moralske dommer er språklige uttrykk for følelsesmessige tilstander. Når vi sier at noe er rett eller galt, påstår vi bare noe om hva vi liker eller misliker.

En stadig tiltakende privatisering av moralen som førte til at etiske vurderinger av økonomi og politikk ble sett på som uvedkommende. Her er en lang tradisjon fra Macciavelli til Henry Kissinger, som går under navnet *politisk realisme*, og som har ført til at politikk og etikk av mange er blitt plassert i to atskilte sfærer. Ja i mange miljøer er det moralske landskapet så innsnevret at det er blitt ensbetydende med seksualmoral. Dette er selvfølgelig en pervertering av all tenkning om moral og etikk.

Hele denne utviklingen, som jeg her overfladisk og stikkordmessig har forsøkt å antyde, har samlet sett vært et frontalangrep på forestillingen om *subjekt, ansvar og mening*. Bildet av mennesket som en mytisk og dypest sett ubegripelig skapning, «lite ringere enn Gud», er blitt avmystifisert og gjennomlyst. De nye vitenskapene har grepet fatt i en flik av fenomenet menneske, men har glemt at helheten ofte er noe mer enn summen av enkeltdelene.

I dag er postmodernistene i ferd med å fullføre stormløpet mot menneskets integritet og sjel. Jeg'et har ingen gitt identitet, påstår de. Subjektet er en maske som skal avsløres en gang for alle. Det virkelige er det overfladiske, det forføreriske, illusjonene, språkspillet. Slik blir mennesket ikke bare degradert, men også fragmentert. Og jeg'et skrumper inn til nesten ingenting. Søken etter mening blir sett på som en defekt hos forstanden, like formålsløs som når tungespissen hvileløst roterer i hullet i ei tann.

«Kjenn deg selv»

«Kjenn deg selv» var en gang en de- vise som ble oppfattet som så viktig at den ble risset i sten på Apollotempelet i Delfi. Har et slikt ord noen mening for oss som lever i dag? Ja, jeg tror det, men da må vi godta forutsetninger:

– Vi må tro på at det finnes et *selv* – et egentlig jeg – og at dette jeg'et er forpliktet av noe større enn meg selv. Vi må tro på at det finnes noe vi kan kalle mitt eget, noe bestandig som står fast midt i det omskiftelige. Noe

Plantevalg i økologisk hagebruk – kurs

Lørdag den 27. april kl. 16.00 – 18.00 arrangeres det kurs i Astrids økohage. Utg. pkt. er plantevalg, dvs. hvilke planter (vekster) som egner seg i en økologisk hage. Hovedprinsippene i økologiske dyrkingsmetoder blir rammen om det hele.

Pris: kr 350 pr deltaker.

Påmelding: Astrid Strømme, Indre Sædal 16, 5098 Bergen. Tlf. 55 28 52 69

Etikk - - -

som kan holde oss oppreist og gi oss verdighet.

– For å erkjenne oss selv må vi også akseptere og forstå at vi inngår i en tradisjon. Vi må se oss tilbake for å kunne bevege oss framover. Vi må utvikle en historisk bevissthet i vid forstand. Vi blir ikke mennesker før vi har vokst oss inn i en kulturell tradisjon som vi kjenner som vår egen. Først da tror jeg også at vi kan åpne oss utover mot andre mennesker og kulturer. «Først vart eg jærbu, så vart eg europear», sa Arne Garborg en gang. Jeg tror han hadde sett noe riktig.

Det er ikke et rettvinklet jeg i stål og betong vi skal støpe. Ikke et jeg kapslet inn i selvtilstrekkelighetens panser, ikke et jeg sperret inne bak prestasjonspressets piggetråd. Det er et levende og åpent jeg vi søker. Et sårbart jeg. Men et jeg som er for-tøyd til noen fundamentale idealer og verdier, og som vil kunne stå imot Gallup-tallenes nådeløse meningsstrykk og motenes blafrende ubeståndighet. Et jeg som må søkes og finnes på nytt og på nytt og som blir til mens vi søker.

Men et «kjenn deg selv» må alltid balanseres av et «glem deg selv». Et «kjenn deg selv» som resulterer i uhemmet selvdigging hvor vi ruger over egen fortreffelighet eller speider etter de minste signaler fra vår egen kropp – er en pervertering av all erkjennelse. Et slikt «kjenn deg selv» glir rakst over i et egoistisk «elsk deg selv». Det vi skal finne må ligge i skjæringspunktet mellom det klassiske «kjenn deg selv» og det kristne «elsk din neste».

Etikkens gjenreisning

Hvordan kan en slik prosess komme i stand? Gjennom tenkning og refleksjon: gjennom arbeid; men først og fremst: gjennom møte med andre mennesker. For bare gjennom å møte andre, kan vi finne oss selv.

Det er her moralen ligger. Moral handler nettopp om meg selv i møte med andre mennesker. I en kaotisk tid føler vi et behov for å ha noe å legge i bunnen, noe som kan ramme inn et felles livsrom for alle mennesker. Et universelt grunnlag for våre handlinger. En makro-etikk som kan forplikte både meg og de andre. Noen standarder for å etablere vurderinger av rett og galt som kan gjelde både for hinduer og kristne, muslimer og human-etikere. Er dette *ønskelig*? Og – er det *mulig*?

Svaret på det første spørsmålet må være ja. Et ubetinget ja. For verden er blitt så liten, menneskene så mange og problemene så store at vi simpelthen er blitt nødt til å leve i forståelse med hverandre. Vi er nødt til å løse problemer sammen. Vi er nødt til å sette oss rundt det samme bordet for å dele både mat og problemer. Det er blitt et spørsmål om «co-existence or no existence».

Men er det mulig? Jeg vet ikke. Vi vet ikke. Ihvertfall ikke før vi har forsøkt. Og hvordan skal vi begynne? Mitt utgangspunkt, er enkelt, men det bør sies:

– Vi lever i en stadig mindre verden. Jorden puster allerede tungt under byrden av snart 5 milliarder mennesker. Vi vet at vi forsøpler og forbruker langt mer enn vi burde gjøre. Naturen har vært under beleiring. Nå slår den tilbake. Ingen felles etikk kan i dag etableres uten å ta økologi på alvor.

– Vi lever sammen med mennesker som har de samme fundamentale behov som meg selv – for mat, drikke, klær, omsorg, fellesskap, kjærlighet, mening. Tilfeldigvis tilhører vi verdens overklasse. Vi lever på en øy av velstand i et hav av fattigdom. I stadig større grad vil vi måtte møte de andre gjennom praktiske handlinger, ikke bare gjennom uforpliktende deklarasjoner. Neste valgkamp vil kanskje dreie seg om hvor mye vi er *nødt* til å skjære ned på vår levestandard, fordi verdenssamfunnet simpelthen forlanger det.

– Språket er vårt kommunikasjonsfelt. Det er gjennom språket at vi skaper virkeligheten, igjen og igjen. Som mennesker lever vi innenfor dette språkfellesskapet. Den argumenterende fornuft er en universell premiss for dette fellesskapet. Uten en slik underliggende forutsetning, blir alt snakk om en fellesmenneskelig etikk meningsløs.

Moral – religion

To spørsmål blir i denne forbindelse påtrengende:

– *Hvilke* normer ønsker vi skal forplikte våre liv.

– *Hvordan* skal vi begrunne disse normene?

I praksis vil to mennesker med ulike religioner og livssyn kunne bli enige om en del grunnleggende normer for liv og handling; du skal ikke stjele, du skal ikke lyve, du skal ikke drepe, etc.

Dette er kanskje ikke det mest interessante. Det mest interessante er hvordan vi skal begrunne de normene som gjelder. Her oppstår problemene. La oss risse opp to posisjoner: Noen vil hevde at det er en tilstrekkelig begrunnelse at Gud gjennom sine utsendinger har sagt det skal være slik. Det som er rett, er det som Gud bifaller. Det som er galt, er det Gud har forbudt.

Allerede Platon (427–347 f.Kr.) holdt et oppgjør med dette synet for mer enn 2000 år siden. Han sa: «Hvis Gud bifaller gode gjerninger, så må det være fordi de er gode. Men da kan det ikke være Gud som gjør dem gode». Standarden for hva som er rett og galt må ligge utenfor Gud. En annen holdning ville føre til at hvis Gud hadde gått inn for tortur, ville tortur være godt.

Thomas Aquinas (1225–74) koblet fornuften på en systematisk måte til teologien. Fordi mennesket er utstyrt av sin skaper med fornuft, så er også Guds moralske lover fornuftsordninger. Å leve som kristen blir derfor å leve etisk, og å leve etisk betyr å bruke fornuften for å begrunne den måten vi lever på.

La meg her innsknye at jeg tror det i kristendommen ligger en dyp erkjennelse av at etikk er et allmennmenneskelig fenomen. Å vite forskjellen mellom rett og galt er ikke bare forbeholdt dem som kjenner sin Bibel. Allerede Paulus mente at hedningene, som ikke kjente Moseloven, likevel måtte ha loven «skrevet i sine hjerter». Det vil si de måtte ha en intuitiv kunnskap om hva som var rett og galt.

Martin Luther er inne på det samme på 1500-tallet. Han mener at alle folkeslag har kjennskap til «den naturlige lov», selv om denne loven ikke noe sted er så presist og vakkert formulert som i de ti bud.

Vi skal også være oppmerksomme på at de etiske forpliktelsene i kristendommen settes over de rent religiøse plikter. Gud ønsker ikke of-

ringer, men rettferdighet og barmhjertighet, heter det hos profetene i Det Gamle Testamente. I Bergprekenen blir dette av Jesus ytterligere radikaliseret: «Dersom du bærer fram et offer til alteret og der kommer til å tenke på at en annen har noe å anklage deg for, så la offergaven ligge foran alteret og gå først og bli forlikt med ham. Kom så og bær fram ditt offer!» (Matt. 5,23–24). Det finnes med andre ord ikke noen ekte gudskjærlighet, som ikke også viser seg som menneskekjærlighet. «Men den som ser en bror lide nød og lukker til hjertet for ham når han selv har mer enn nok å leve av, hvorledes kan han ha Guds kjærlighet i seg?» spør forfatteren av Johannes' første brev (1. Johs. 3,17). Og senere hos samme forfatter: «For den som ikke elsker sin bror som han har sett, han kan ikke elske Gud som han ikke har sett. Og dette er det bud vi har fra ham: Den som elsker Gud, må også elske sin bror.» (1. Johs. 4, 20–21). Jeg har nevnt dette fordi jeg ikke tror kristendommen selv verken gjør krav på å ha monopol på etisk erkjennelse eller gode gjerninger.

Men bør så ikke religionen – og bare den – være den ytterste appellinstans for å skille rett fra galt? Mitt svar blir nei, av tre grunner:

– Religioner er forskjellige. Ulike religioner kan gi ulike svar på spørsmål om hva som er rett handling. Mennesker med vidt forskjellige livssyn og religioner må i dag leve sammen i samme verden. Derfor blir en felles moralsk standard så viktig.

– Vi må etablere moralske normer hos enkeltindividet som står fast også når troen på Gud faller. Det å tvile på religiøse dogmer må ikke samtidig bety at man tviler på hva som er rett og galt. Hvis Gud dør, blir ikke derved alt tillatt. Hvis det er en forbindelse mellom moral og religion, så går den like gjerne den omvendte veien. Den religiøse tro grunner seg på en genuin oppfatning av moral. Eller som Kant uttrykte det: «Troen på Gud er fundert på den moralske bevissthet heller enn at den moralske lov er fundert på troen på Guds».

– Vi står i dag overfor etiske utfordringer som ingen tidligere i historien er blitt konfrontert med. Hvilken veiledning gir religionene når det gjelder bruk av atomvåpen og atomkraft, konsekvenser av fostervannsdagnostikk og genteknologi, bruk av døde fostre til transplantasjon, kobling av dataregistre, bruk av fossile brennstoff, etc?

Jeg ønsker ikke å undervurdere eller redusere religionenes betydning for mennesker, aller minst som motiveringskraft for å gjøre gode gjerninger. Men det er og blir en umulighet å la en felles etikk fondres på ett bestemt sett av religiøst inspirerte normer.

Fornuftens siste appellinstans

Jeg tror det er helt nødvendig å godta at det er *vår kjærlighetsevne og vår menneskelige fornuft som skal begrunne moralske normer*. Noe annet ville være å akseptere en moralsk relativisme i religionenes navn, som fullstendig ville umuliggjøre det fellesmenneskelige prosjekt jeg her gjør meg til talsmann for.

Bare gjennom fornuften kan vi rekonstruere allmenne vilkår for en felles menneskelig forståelse. Vi må tro på at det er mulig å avgjøre hva som er rett/galt, sant/usant gjennom en fornuftig samtale. Kravene til en

slik ideell samtalsituasjon er bl.a.:
– Det må finnes en underliggende vilje til å søke *sannhet*, og i sannhetsbegrepet må det ligge noe annet og mer enn en privat syning. Det at vi diskuterer forutsetter at vi er både feilbare og rasjonelle. Vi vet ikke om vi har rett, før vi har hørt motpartens argument. Det vi holder for sant er det som kan stå seg mot kritikk. Fornuftens blir den siste appellinstans, som både vi og våre motstandere kan føre vår sak inn for.

– Alle hindringer for fri argumentasjon er fjernet. I en ideell samtalsituasjon dominerer ingen i kraft av makt eller status. Det er en herredømmefri kommunikasjon som tilstrebes.

Hensikten er å skape et begrep om rasjonalitet, for derigjennom å kunne begrunne en felles menneskelig etikk. Jeg skal her ikke gå inn på rasjonalitetsbegrepet, som er mangesidig og komplisert. I nyere kvinneforskning snakkes det f.eks. om omsorgsrasjonalitet. Det er noe annet enn den maskuline rasjonalitet som tradisjonelt har preget vår vestlige kultur. Min hensikt er å etablere en kategori, som gjør tverrkulturell etisk refleksjon mulig.

Moralsk oppdragelse

Hvilke *praktiske forslag* har jeg så for å gjøre etikken til et fundament for framtidsmennesket?

– Etikk må settes på den politiske dagsorden. Hva vil politikerne gjøre for å fremme etisk vekst? For etikken er det primære – overordnet det som er lønnsomt, vakkert, stort. *Hva hjelper det med økonomisk vekst og tekniske framskritt hvis det vi gjør er galt?* «Hva gagner det et menneske om han vinner den hele verden, men tar skade på sin sjel?»

– Det bør settes ned en bred nasjonal komite, med representanter for ulike religioner og livssyn for å utrede mulighetene for et felles tanke-messig fundament for en fellesmenneskelig etikk. Hva kan vi enes om, på tvers av livssynsmessige, religiøse og politiske skiller.

– I skolen bør det etableres en egen *moralundervisning*. Fundamentet for en slik undervisning finner vi hos de greske klassikerne Sokrates, Platon, Aristoteles. Moralsk opplæring har også vært hovedsaken for tidens store pedagogiske tenkere: *Comenius*, *Rosseau*, *Pestalozzi*, *Frøbel*. Etter hvert ble imidlertid den moralske opplæringen og oppdragelsen trengt tilbake. Kunnskaper som trengtes for å betjene et stadig mer komplisert industrisamfunn fikk førsteprioritet. Det er først i de siste årene at vi igjen har følt behovet for å sette moralundervisning på skolens timeplan.

I Skandinavia ligger vi langt etter utviklingen i andre europeiske land. I England ble de første forsøk på å etablere «a moral education» forsøkt fra slutten av 1960-tallet. Et helt sentralt navn var her *John Wilson*, som i perioden 1965–73 var direktør for *Farmington Trust Research Unit* i Oxford. Hans mål var ikke å bygge opp en undervisning om spesielle moralske læresetninger, men å fremme en fornuftig metode som individet kunne bruke for å utvikle egne moralske prinsipper. Det programmet han utviklet bygde på fire grunnpillarer:

– Respekt for andre mennesker som likeverdige.

– Styrtningen av bevisstheten om og om tanken for andre menneskers

følelser.

– Innhentning av kunnskap om de fakta som er nødvendige for moralske valg og beslutninger.

– Oppøving av evnen til å handle etter egne beslutninger.

Helt sentralt i hans pedagogiske arbeid sto språkopplæringen. Språket var det redskap elevene skulle bruke for å komme til rette med moralske valg. «Uten språk, ingen moral», mente Wilson.

Vi skal også merke oss at hovedvekten i denne moralske oppdragelsen er lagt på en trening i *hvordan* elevene kan tenke, heller enn *hvilke valg* de bør fatte. Det er med andre ord intet spesielt moralsyn som skal være norm for denne undervisningen.

John Wilson hadde en sterk tro på at moralsk utvikling kan læres og påskyndes. Han oppfordret lærere til å gjeninnføre den sokratiske dialogen i klasserommet, hvor pedagogens oppgave hele tiden blir å stille de viktige spørsmål, *slik at egen erkjennelse kan utvikles*. På samme måte som elevene trener i å løse matematikkoppgaver, bør de øves i å fatte moralske valg. Det er i den forbindelse blitt utarbeidet en rekke oppgaver tilpasset ulike alderstrinn, hvor elevene stilles overfor konkrete moralske valgsituasjoner som de senere vil møte i hverdagen.

Spørsmålet blir selvfølgelig om skolens moralundervisning kan bli noe mer enn forfriskende hjerne-gymnastikk. Er undervisning om moral i et umoralsk samfunn overhodet mulig? Kan moral overhodet læres? Er det ikke noe som først og fremst bør preges inn i en gjennom andres eksempler? «Morality is caught, not taught», sier de som kritiserer Wilsons optimisme.

Min holdning er: Vår skole og hele vår kultur er fremdeles gjennom-syret av troen på ordets og fornuftens makt. Troen på at det nytter å snakke om ting, nytter å lære ting. Troen på at det er en viss sammenheng mellom det vi vet og det vi gjør. Den dagen vi slutter å tro på dette, den dagen kan vi legge ned alt kulturarbeid og løse billett for Orwells 1984.

Kampen om menneskebildet

I bunnen av alt det jeg hittil har sagt, må det ligge noen fundamentale verdier og et menneskebilde. *Et ideal om hva vi mener mennesket dypest sett er*, hvilke verdier som er verdt å kjempe for og hvordan livet bør leves. Dette er ikke noe vi kan føre bevis for gjennom logisk argumentasjon. Vi må simpelthen *tro* på det. Vi må vekkes til tro.

Jeg tror det er kampen om menneskebildet det kommer til å stå om i årene framover. Ikke noe klart formulert vøteringstema i valgkamp eller politiske forsamlinger, men som skjult premiss for alle de små og store beslutninger som tilsammen fører oss inn i framtidssamfunnet. I denne prosessen er det livsnødvendig at vi holder fast ved at *menneskeverdet aldri skal knyttes til status eller prestasjoner av noe slag*. *Bare til dette ene: det å være menneske*.

Jeg påstår videre at *det i dette mennesket finnes en dragning mot det gode, at de byggende krefter er sterkere enn de destruktive*. Selvfølgelig vet jeg – etter to verdenskriger i vårt århundre, gasskamrene og Hiroshima – at det er umulig å hevde at mennesket er *bare* godt. Det ville

Etikk - - -

være en naiv og farlig tanke. Men for meg reiser Pär Lagerkvist en søyle av håp når han sier: «Ju djupare hennes fornedring kan synas, dess mer brinnande måste vi tro».

Det er tre begreper jeg vil knytte til min forestilling om mennesket: *ømhet, medfølelse, kjærlighet*. Ømheten krever ingen gjenytelse. Den er uselvvisk og fordringsløs. Erich Fromm, tysk-amerikansk psykoanalytiker og sosialfilosof, sier et sted at «blant alle følelser mennesket har utviklet hos seg selv gjennom sin historie, overgår ingen ømhet i å være en ren menneskelig følelse.» Kloke ord fra en stor menneskekjenner.

Medfølelsen har noe av den samme karakter. Jeg kjenner meg igjen i deg. Den romerske dikteren Terentius formulerte dette for 1800 år siden slik: «Jeg er et menneske, og intet menneske er meg fremmed.» Fordi jeg kjenner meg igjen i andre, finnes ingen sørger eller gleder som ikke kunne ha vært mine, ingen fornedring som ikke kunne ha blitt meg til del, ingen forbrytelse jeg ikke selv kunne ha begått. Ydmykhet bør følge i medfølelsens fotspor. Solidaritet likeså.

Men størst av alt er kjærligheten. Den er blomsten som spirer gjennom asfalten, knyttede hender som åpner seg, brød som deles. Apostelen Paulus fanget en gang for snart 2000 år siden kjærlighetens kraft og muligheter i disse tidløse ordene: «Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg en lydende malm eller en klingende bjelle. Og om jeg eier profetisk gave og kjenner alle hemmeligheter og all kunnskap, og om jeg har all tro så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg intet... Men nu blir de stående disse tre: tro, håp og kjærlighet. Og størst blant dem er kjærligheten.» Større enn håpet, større enn troen.

La oss derfor forenes til forsvar for et menneskebilde, hvor vi er noe mer enn modellervoks i samfunnets hender; noe mer enn en sosial karaktermaske, skapt av andres forventninger; noe mer enn et redskapslagende dyr styrt av drifter; noe mer enn en kroppsmaskin, hvis verdi måles i antall medaljer; noe mer enn en halvautomatisk forbruksmaskin.

Mennesket er først og fremst et meningsøkende åndsvesen, som aldri noen gang vil kunne sette noen formel, aldri noen gang forklares fullt og helt. Det vil alltid være en restfaktor av ubegripelighet igjen, som vi vil fortsette å undre oss over og snakke om så lenge det er mennesker til.

– Men hvorfor så opptatt av tidens menneskebilde? Fordi – hvis vi mister av syne visjonen av hva mennesket dypest sett er, da har vi tapt kampen mot den blinde utvikling. Da står døren til dopinglaboratoriet vid åpen. Flinke gensnekrere vil gni seg i hendene. Og ord som Auswitch og Treblinka vil for alltid være visket ut av vår bevissthet.

Hvis vi ser oss omkring i en splintret verden, er da mennesket noe å sette sin lit til? Goethe formulerte en gang et svar som også gjelder i dag: «Ser du på mennesket slik det er, gjør du det dårligere enn det er. Men ser du på det slik det bør være, så gjør du det til hva det kan bli».

Holder vi denne visjonen levende, da tar vi samtidig vare på det beste i europeisk kultur.

Det globaliserte -

kjøpe det vi har å selge. Så er det jo like langt. Men hva med børskrakk over vår pengeformue også?

Vi kan ikke fri oss fra galskapen alene lenger. Det er utelukket. Det kunne Moses og det lille folket i Jødeland, men det kan ikke vi. For nå er det internasjonalt og globalisert det som skjer på det økonomiske område.

Men så er forholdet, hvordan skal man få til å snu en slik utvikling?

Det er en veldig oppgave! Hvordan skal vi få inn den tankegangen som Moses kom med? Hvordan skal vi stryke det som er blitt gudebildet vårt? Mammon er jo Gudebilde. Vi kan jo ikke ta vekk gudebildet. Vi kan jo ikke dekapitalisere!

Da Paulus kom til Efesos så hadde de laget Diana-bilder i gull og sto på torget og solgte og tjente penger. Det protesterte Paulus mot. Da ble Paulus jaget ut av Efesos og kunne ikke komme dit mer. Det var blitt en psykisk åndelig affære hos folket. De var blitt så glade i disse Dianagreiene og denne kjøp og salg-historien at de til sjuende og sist tok liv for å holde på med galskapen.

Etter 1. verdenskrig i Ålesund var det sju millionærer som gikk konken og de endte på sjøbudloftene i Ålesund, for de var jaget ut av husene sine. En av disse var far til Hoff som var redaktør av Samfunnsliv. Han tok sitt eget liv. For han mistet prestisje, han mistet sin autoritet. Han var ikke den han var når han ikke hadde millioner å rutte med, og til den dagen han hadde ingenting. Så slik gjør menneskene seg så forbasket avhengig av et bilde, av et sys-

■ forts. side 10

Fredsfyrsten kontra krigsfyrstene

Korset har som symbol en spesiell funksjon i Thomasevangeliet, idet det er frigjørelsens tegn og et grunn-symbol i den menneskelige bevissthetsstruktur. Her er det altså ikke det torturinstrumentet som man vanligvis oppfatter det, med et krav om lidelse og selvpoffrelse utover enhver rimelighet og mening. Det er personlighetsutviklingens merke som frigjør, forlenger og fullstendigjør forholdet mellom det «underbevisste» og det bevisste, mellom følelse og forstand. Korset innenfor bevisstheten betyr harmonisering og selvtutfoldelse, mens korset utenfor bevisstheten blir en «gåte», et fiendtlig tegn på motsetninger mellom omverdenen og en selv. – Den energiens frigjørelse som skjer i vårt sinn, slik at vi tross alt blir ukuelige og uovervinnelige i de dypeste bevissthetslag, skyldes at korsbevisstheten reises i oss, dvs. vi gir rom i sinnet for den indre «overbevisste» medskapelse.

Evangeliet mangler fullstendig beretninger om den historiske Jesus og hans liv. Det finnes intet fremadskridende handlingsforløp i skriftet. Tiden er noe relativt, og det hersker forskjellig tid og forskjellig lovmessighet i de forskjellige bevissthetslag. Vi har altså funnet at Thomasevangeliet peker på en levende, indre Jesus som taler «levende ord» i oss, og det å finne fortolkningen av disse ordene er hver eneste bevissthets oppgave. Logion 1 sier det slik:

«Den som søker, skal ikke holde opp med å søke før han finner, og når han finner, skal han bli rystet, og når han er blitt rystet, skal han undre seg, og han skal være herre over alt».

Forholdet til vårt eget forestillingsliv er skjebnesvangert. Vi skaper våre forestillinger, og vi kan ta avstand fra disse forestillinger som vi har skapt selv. I det underbevisste er vårt vesen i overensstemmelse med den universelle harmoni, men det oppstår disharmonier når vi lar oss drive med av tidens og hverdagens jag, slik at vår jeg-opplevelse skifter til stadighet og blir et agn for vinden, en hjelpeløs trell under tilfeldighetenes spill. Dersom vi kan lære å mestre våre ukontrollerte forestillinger, våre ukontrollerte fantasier og vår dagdrøm, så har vi tatt et stort skritt på veien til å «bli herre over alt». Thomasevangeliet lærer oss nettopp å arbeide med forestillinger, å utskifte og revidere de bildeprosessene og tankeprosessene som ikke er levende. Det setter ikke noen person i midtpunkt, men forkynner de guddommelige krefter i alle personer. Det er ikke farget av århundrenes fortolkninger eller av historiske misoppfattelser. Det står parat til å inspirere deg og meg, individualiteten. Samtidig er det et optimistisk og lyst evangelium som tror på menneskets evne til å mestre sine iboende, frelsende krefter. Det vil lære oss at «vi ikke skal smake døden». Vi kan og skal fastholde livets

lyse side og heve oss over det negative og det destruktive. Dersom de guddommelige energier og krefter frigjøres i oss, så vil de positive skapelseskrefter alltid ha herredømme i oss og våre samfunn.

Når vi nå ser de onde krefter spille opp mot hverandre på det internasjonale ytre plan, og vi skremmes av den udåd både terrorisme og krig volder, bærer Thomasevangeliet bud om at livsløgnen er i faresonen, og at vi kan glede oss til det morgengry som venter hinsides forfalskningen av Jesu løfterike budskap. La dette være vår julehilsen til alle våre lesere i 2001.

Elverum 1/12 01

Even Lorch-Falch

Thomasevangeliet kan skaffes fra Det Frie Samfunns Forlag, Pb. 156, 2402 Elverum. Kr 150. I samme bokbind finnes også Filipevangeliet og Fredsevangeliet. I det sistnevnte finnes Jesuord om den riktige ernæring som gir helse og liv. Boktittelen er «3 gjemte og glemte evangelier».

Skadar i «Bygdekyrkja»

Skjærtorsdag vakna eg som vanleg tidleg. Sjølv om tunge skyer låg over bygdi, stod eg opp, tenkte over draumar og syner som eg hadde vore i gjennom i det siste. Då det var litt kaldt i stova, fann eg ved og kveikse. Brått viste overskrift i «Hordaland» med: «Vangskyrja stend fram til 4. mai». I feber skal det arbeidast for å redde byggverk og kunst fram til vår- og veksttid set inn.

No gjekk det opp for meg: det same skjer for det som kyrkja skal verne i bygdi, det «heilage» ålmenne liv – natur, kultur og tradisjon. Eg fann så siste «Hordaland» og såg at mine bange anelsar stemde, ein «frostrøyk» låg over bygdi, der natur-kunst med sine «orgeltonar» heldt på å taka skade. Trøysti vart, at som kyrkja skal reddast fram til fridoms- og pinsefeiring, må vekkingi som påskebodskapet ber i seg no, verta lidelsesgangen i ein oppstandelsesveg, så me får ein god vår over heilskap.

Kva vekte deg Ivar skjærtorsdagsmorgon? spør de gjerne. Jau, at bygdi si livsåre skal flaumregulerast i hastverk. At det er for å få meir dyrka mar, trur eg ikkje noko på, for her er så stor overproduksjon. Ser så at hundre- ja kanskje tusen-årig kulturjord på Draugsvoll skal under asfalt, så det med dyrkingsjord er nok ikkje i «skuddet», den ligg i «frostrøy-

ken». Det det no gjeld er å sikra ei god strandline til den nye veggen frå Bulken til Voss.

Kva slags «maleri» me då får att i «Bygdekyrkja» kan vel nokon kvar tenkja seg, serleg ved å sjå på murar og utfyllingar som alt Storviki med all sin støy og ureining.

Eg ser vidare kor glefsande urbanisering fløymer innover oss, og med lov i hand skal godkjenna utbygging og regulering av Prestegardsmoen. Frist til å uttala seg vert berre fram til alt undertrykt sin dag, 1. mai. Huff og meg for eit hastverk rundt påskefeiringi, lett å gløyma alt då.

Men, her er sjanse for å redde frå «flaumen» som så fint vert kalla utvikling og framskritt. «Langfredagslidelse» er også dette at alt avfall skal gravast djupt ned, og at kloakk år rett ut i vassdraget. På nytt og på nytt vert det meldt at reinseanlegg ikkje virkar eller er for dårlege.

På same måte som svenske bønder går til aksjon for å redde skog og natur i Sverige, er det gledeleg å sjå at 12 bønder på Voss vil ha betre utgreitt reguleringi av Vangsvatnet med ymse alternativ (tunnel). Dei ser gjerne at framlagd plan vert til skade. Då vil tunnel, om ikkje verta betre, så kan den lett stengjast. Eit ombyggt elvelaup er det verre å gjera om att.

Ivar B. Løne

Alle abonnenter av Samfunnsliv får første bok GRATIS hvis de henvender seg til Dag Ove Johansen med navn og adresse.

www.sjamanensrike.no

Hovedlinjen i Kristi lære

Spørsmålet om, *hva* Jesus Kristus var, tager Sigte paa hans *Væsen*, hans *Bevidsthedsgrad*, hans *Livssyn* og den *Handlemaade*, som er den naturlige Forlængelse heraf. Hvem han var m.H.t. den rent slægtskabsmæssige Udredning bliver i den Forstand ganske underordnet. De, der lægger Hovedvægten paa bogstavelige Slægtsregistre, kommer let til at stille noget i Forgrunden, som skygger for det egentlige, det, der har Betydning for søgende og lidende Mennesker, som har faaet et Liv at leve i en Verden fuld af aandelig Formørkelse.

Da der imidlertid ogsaa i de bibelske Slægtsoplysninger er nedfældet særlige Symboler, som det er nødvendigt at tyde, hvis den egentlige Sammenhæng skal kunne forstaaes, vil det være paa sin Plads her at oplyse, at Jesus Kristus er Frugten af Forbindelsen MARIA og DEN HELLIGAAND, som ogsaa kaldes SANDHEDENS AAND. Det hebraiske Navn *Maria* kan oversættes ved OPRØR, og Sandhedens Aand er det, der er Kernen i al VIRKELIGHED, udtrykt i de universelle Love af fysisk og psykisk art. Endvidere kaldes Jesus Kristus DAVIDS Søn. I og med dette Udtrykt tænker de fleste Kirkekristne paa Kong David, som de kalder for en af Bibelens skønneste Skikkelser, paa Trods af at han var en Undertrykker, Udbyt-

ter og Masse-morder af stort Format. Udtrykket *Dauids Søn* forstaaes straks, naar man oversætter det hebraiske Navn *David*, der beetyder ELSKET. Vi forstaaer da, at Jesus Kristus var KÆRLIGHEDENS FRUGT.

Han blev da ogsaa en Oprører fremfor nogen, vistnok indtil Dato Historiens største, og han byggede paa den sande Virkeligheds Grundlag, drevet af Kærlighed til alle undertrykte og nødlidende Mennesker.

De to Navne *Jesus Kristus* betyder, naar vi oversætter dem i Sammenhæng; *den, der frelser i Kraft af, at han er oplyst*. Allerede i og med denne Oplysning staar vi ved noget meget vigtigt, som vore Præster desværre «glemmer» at meddele Menneskene.

Det gøres klart, at *Frelse er afhængig af Orientering*, og et Kristusord, som direkte udtrykker dette, har vi i følgende: «Dersom I efterlever mit Ord, er I i Sandhed mine Disciple, og I skal ERKENDE Sandheden, og SANDHEDEN skal gøre jer FRI». (Joh. 8, 31–32).

Hvis Frihed (Frigørelse, Frelse) skal opnaaes, skal der altsaa Sandhedserkendelse til, og da Sandheden ikke er noget, som Mennesket hverken kan «tro» eller kunstigt spekulere sig til, staar vi med Undtrykket *Sandhedserkendelse* netop ved det vigtige Punkt, som er aldeles af-

gørende, og som har med *objektiv psykisk Erfaring* at gøre.

Hva der menes hermed, bliver vi klar over, naar vi oversætter det græske Ord, der i Evangeliet er anvendt som udtryk for Sandhed, Ordet *Alétheia*. Det betyder Sandhed identisk med VIRKELIGHED i Modsætning til FALSKHED og BLÆNDVÆRK, INDBILDNING og SUBJEKTIV FORSKRUEHED og KUNSTIGHED. Med *Virkelighed* menes alt, hvad de universelle Love paa det fysiske og psykiske Plan giver Udtryk for. Det er disse Loves inderste Væsen og Indhold, som er givet Udtryk i det, der af Jesus betegnes som MIT ORD. Det er med andre Ord *de universelle Love*, han taler om og som han andet Sted med et symbolsk Udtryk kalder FADERENS VILJE – det er disse Love, han siger, Disciplene skal *efterleve*. (Enhver anden Anvisning vilde da ogsaa have været taabelig og forkert).

Disse Love – den sande Virkelighed – kaldes andet Sted i Bibelen symbolsk for HSTRUEN, mens tilsvarende LIVSAFVIGELSEN, SKINVIRKELIGHEDEN, det kunstigt konstruerede, som af religiøse og magtstatslige Autoriteter er sat i Højsædet som Lov og Norm for Menneskene, kaldes for DEN FREMMEDE KVINDE eller SKJØGEN. Det er Omgangen med

denne virkelighedsmodstridende Fremtoning, der i Skriften kaldes for HOR.

Det, der kaldes for SYNDEN MOD DEN HELLIGAAND, den sande Virkeligheds Aand, bestaaer i, at man ophøjer Skinvirkeligheden og kalder den for GUDS Anordning og tilsvarende kalder denne sidste for Djævelens Værk. Dette fremgaar meget klart af Episoden, som er skildret hos Matthæus (12., 22–33).

Alle Elementer i Sjælen stammede fra forstaaet Oplevelse (sand Virkelighedserkendelse) kaldes med et symbolsk Udtryk for SØNNEN I HUSET, den legitime Arving, mens tilsvarende alle Erindrings-Indgravninger fra misforstaaet Oplevelse kaldes for TRÆLLEN.

Jesus Kristus gør klart, at Trællen, det falske Livssyns, de subjektive Indbildningers Indgravninger i Psyken, skal kastes ud af Huset, hvor kun Sønnen, den sande Virkelighedserkendelse skal bo.

Den Proces, som skal foregaa, for at Trællen skal blive kastet ud, er Opklaringsproces, altsaa en *Erkendelsesproces*, og da er der Tale om en Renselse fra Vildfarelse, det virkelighedsmodstridende, som er det URENE, bliver Individet gennem Erkendelsen af Sandheden renset af *den Helligaand og Ild*. Det er denne, alt falsk og forskruet fortærende, Ild, som Jesus et Sted siger, han er kom-

met for at kaste paa JORDEN (det formørkede og uoplyste, der ogsaa symbolsk kaldes for DENNE VERDEN). Det har ikke, som visse Voldtilhængere vil give det Udseende af, noget som helst med Krig og anden Voldsgerning at gøre.

At gennemgaa den nævnte Renselse kalder Jesus for FRELSE, hvilket jo er noget helt andet, end vore Præster forkynder. Naar Individet er kommet igennem denne Lutningsproces, som er af praktisk psykologisk Art, og som kaldes at vandre paa den smalle Vej og at gaa gennem den snævre Port, er det gaet over fra DØDEN til LIVET, Sandheden har gjort Sjælen fri. Det er denne Aands-tilstand, som kaldes for *det evige Liv og Himlen, Guds Rige, Riget, som ikke er af denne Verden*; det kaldes ogsaa *at fødes paa ny*.

Fra et hefte m/tittelen «Hovedlinjen i Kristi lære» av Vilhelm Gernhammer.

Dagen 14/1 02:

Psykiatriens kjemiske makt

I 1995 utga psykologen Joar Tranøy ei bok på hele 280 sider om psykiatriens kjemiske makt. I boka imøtegår Tranøy påstanden om at den nye antipsykotiske medisinen, nærmere bestemt nevroleptika, representerte et framskritt for mer human behandlingspraksis i psykiatrien.

Tvert i mot oppfatter Tranøy denne «metodikken» som en videreføring av tidligere utbredte «hjelpemidler» som elektroshokk og lobotomi. Dette var meget avanserte og raffinerte instrumenter for såvel sosial kontroll som disiplinering. Og det var iallfall ikke bare av hensyn til pasientenes ve og vel eller helbredelsen av psykosen som var motivet for innføringen av nevroleptika og den stadig mer utbredte bruken av disse medikamentene innen psykiatrien, men heller ønsket om medgjørlige og sløve pasienter.

Og i forlengelsen av denne nevroleptikadebatten

drøfter ogsaa Tranøy i boka den såkalte LSD-skandalen i norsk psykiatri. Håpet til legene på Modum Bad var å finne en snarvei til det ubevisste sjelsliv hos pasientene gjennom såkalt kontrollert inntak av LSD. Resultatet ble i stedet ufattelige lidelser for pasientene og store og uopprettelige skader.

Ved hjelp av sykehusjournaler og intervjuer med tidligere innlagte psykiatriske pasienter, gir Tranøy oss i boken som kom ut på Spartacus forlag i 95 oss en meget detaljert skildring av pasientenes liv under det psykiatriske kjemiske regime i Norge.

Ikke akkurat lystelig lesning, det er så, men en del av norsk «moderne etterkrigshistorie» dette ogsaa.

Dessverre...

Arnstein Vada,
Inndyr, cand.mag/sosionom

Høyverdig eller uverdig?

Av Svein Otto Hauffen

Før ble det ansett som verdig og vist, å innse og innrømme feil. Dels ogsaa i dag. «Den som erkjenner feil og tar konsekvensen av det, viser derved at han er klokere idag enn igår». Selv-innsikt såvelsom innrømmelse ble imøtegått på høvisk vis, og åpnet derved for samkjensle og samarbeide. Privat, såvelsom sosialt og samfunnsmessig. Nevnte motarbeides bl.a. av «boulevardjournalister» som kynisk appellerer til folks primitive sider, for å fremkalle løssalg-fremmede konflikter. De kaotiserende virkninger ogsaa av kunstig

fremkalte konflikter, bevirker disharmoniserende ubalanse i samfunnet, som alle i lengden taper på. Mangt kunne nevnes, men begrenses til ett eksempel: Den utpekulerede faenskap å kalle en ærlig innrømmelse for «flatlegging»! Å snakke og skrive at han/hun «la seg flat» osv. Den slags falske bilder virker lett forførende på mange som ikke tyr til kritisk vurdering. Når noe egentlig høyverdig utlegges som nedverdiggende, dannes mentale blokkeringer. Det vil selvsagt ikke fremme men hemme en innrømmelse, dersom man innbilder seg å legge seg flat for noen. Noe høyverdig forsøkes nedvurdert og nedverdiggel til

det uverdige, henimot foraktelige. Når folks mentalitet forgiftes med denslags mefistofeliske synskvervelser, kan følgene på «sikt» bli uoversiktelige. Nevnte groteske vrengebilde av en høvisk medmenneskelig holdning som har hevd gjennom århundrer, appellerer til hovmot og skadefryd på den ene siden, og til stahet, egenhet, forherdelse og selvtrettferdighet osv. på den andre siden. Og til konfliktløsning istedenfor til konfliktløsning.

Men ved besindig eftertanke, kan mangt løses. Især ved påfølgende samtaler i respektende fordragelighet. Istedenfor ved hissige debatter i respektløs ufordragelighet.

PAN 2001-02-03 osv.

Av Ove Nielsen

Kjære deltagere på sommertreffet 2001! Tusen, hjertelig takk igjen for givende besøk på Lillehammer. For en glede og inspirasjon å høre dere framfotte, bl.a. 90-åringer (12 ialt?) i knivskarp debatt med de yngre stevnedeltakerne!

Ikke et øyeblikk var jeg i tvil om at dette var verdens ledende ånds-forsamling omkring avisen Samfunnsliv og tidsskriftet Alternativt Samfunn!

Hvilke andre forsamlinger tar opp tema av slik kvalitet? Ingen ... fordi ekte åndsliv dessverre er tabu i dagens konsumfascisme! Men det er håp og lys i horisonten... som amerikansk forskning sier det: Bare fra Skandinavia kan en ny og nødvendig åndelig verdensvekkelse komme, relativt fri for gangster- og mafiadominans.

Følgelig er det nå tid for handling av alle ekte åndspersoner. Primært i vår gode, gamle Nyorientering (pe-restrojka) og omkring tankene til Bertram Dybwad Brochmann og Nordens åndsgiganter fra 1800-tallet, les: samling om nordiske verdier. – For selv om dagens Norden er verdensleder i mye elendighet, så er vi ogsaa verdensleder i det helt avgjørende: Verdens laveste drapskriminalitet i hverdagen. Eksempelvis har Norge ca 40 drap pr år og det øvrige Norden relativt det samme. I forhold til USA skulle Norge hatt 400 drap pr år. Ikke noe rart at amerikanerne sover med revolver i senga!

Men igjen, fra ord til handling:

Sommertreffets forslag om flere møter foreslått av Ulf B. Christensen, Svein Lanser og undertegnede, realiseres slik: Første fredag hver måned har vi treffvakt kl. 20.30 til 21.30 på Gjestebu overnatting i Lillehammer sentrum. Det er ikke noe fast program. Alle bringer sine egne tema, paroler og appeller, evt. for fremvisning på torget lørdag formiddag. Kommer det fem, er det bra. Kommer det 500, er det bedre, og vi finner spontant plass på sentrumshotellene i Lillehammer. Dermed trenger ingen ildsjeler å slite seg ut, og vi har en treffmekanisme som virker året rundt.

Helgetreffene er ment å virke forberedende for et større sommerstevne annen og tredje uke i juli på Lillehammer hvert år, omkring diverse tema. Navn: PAN 2002, PAN 2003 osv. som står for Perstrojka Alternativt Nettverk. Dessuten foreslår vi at Nyorienteringens sommertreff fortsetter tradisjonelt, ambulerende til diverse distrikt i landet den siste uke i juli hvert år. De som er på reisefot etter et PAN-treff, kan så lettvis fortsette til Nyorienteringens treff.

Hvis noen har motforestillinger til ovenstående, ber vi vennligst om svar og forslag i avisen Samfunnsliv og bladet Alternativt Samfunn.

Takk for i år, god jul og framtid til dere alle.

Ove Nielsen, Breisethv. 15, 2613 Lillehammer. Tlf. 61 25 04 00 (Gjestebu overnatting, Gamlev. 110, 2615 Lillehammer, har senger fra kr 100. (Tlf. 61 25 43 21. mobil: 944 73 552).

Familierådgivning

– Bedre samspill med foreldre

Kommuneforlaget A/S 1996
200 sider
Av Jesper Juul

Jesper Juul har god greie på dette med samspill. Han sier akkurat de tingene vi trenger å få vite for å forstå hvorfor det skjærer seg mellom foreldre og barn. Han sier også noe om hva som må til for å rette opp igjen samspill som er gått i stykker.

Psykososiale vansker er problemer som barn, unge og andre mennesker har i sitt samspill med andre individer. Dette problemfeltet er økende, og det antas at alt fra 1–3% til 20–30% av det totale elevtallet i den norske skole har vanskeligheter med andre individer. Mange fagfolk mener at det er i hjemmet det begynner. Kvaliteten på spillet er avgjørende.

Når er det fare på ferde? Det er når en av familiemedlemmene viser irritabelt humør, frustrasjon, sinne, raseri og hat. Da er det skjedd noe. Et eller annet problem har oppstått som blokkerer et positivt samspill. Dette betyr at familiemedlemmets

trang til å samarbeide er blokkert, lojaliteten er satt ut av spill og behovet for å føle seg verdifull for de menneskene man er ute av funksjon.

Jesper Juul knytter samspill til prosess og innhold. Det viktigste er prosessen eller kvaliteten på det vi sier og gjør. Hvor ofte har ikke vi ønsket noen og enhver at ting ble fortalt oss på en roligere, varmere og mer likeverdig måte? Juul legger altså størst vekt på dette. Vi når ikke fram når vi bruker en kvass, hard og ufølsom måte å forholde oss til overfor barn.

Samspillet i familien består av tre ulike forhold, den er enten *symptomskapende*, *symptomvedlikeholdende* eller *symptomhelbredende*. De fleste familier er til en viss grad alle tre tingene samtidig, men som oftest er den prosessen mer dominerende enn de andre på et gitt tidspunkt.

Det er skolerådgiveren, den funksjonen som han har Jesper Juul belyser ved siden av dette. Han gir råd om hva og hvordan en rådgiver kan takle og møte samspillproblemer som

oppstår mellom barn og foreldre, problemer som slår ut i skolen, på bortebane, blant venner eller i barnehagen. I all korthet kan de samles i 15 følgende generelle prinsipper: 1. vær personlig, 2. still så få spørsmål som mulig, 3. lag en kontrakt, 4. vær spesifikk og konkret, 5. kom med hele, direkte utsagn, 6. gjør inntrykk, 7. vær ydmyk, 8. snakk bare om dem som er til stede, hvis det er mulig, 9. få motsetningene opp i dagen, 10. pass på dine egne grenser, 11. snakk om en ting av gangen, 12. mobiliser klientens ressurser, 13. gi gjerne gode råd hvis du har noen, 14. unngå avtaler og 15. evaluer.

Alt i alt er dette en god bok! Den er god fordi den setter fingeren på det vi alle så gjerne ønsker å vite. Den sier tydelig og klart fra om hvorfor barn utvikler adferdsproblemer, og hva vi kan gjøre for å rette det opp igjen. Boken er dessuten forholdvis lettlest, selv om stoffet kan være krevende nok.

Astrid Strømme

– En koloni

«Portugal er blitt som en koloni underlagt de multinasjonale selskapene og også delvis underlagt EU. Vi føler oss lurt gjennom dette medlemskapet, og jeg gratulerer Norge som har klart å stå imot presset om å bli med i det europeiske fellesskaps».

Vasco Valdez, fiskeribiolog
og rådgiver for fiskernes
fagforbund i Dagsavisen
23. mars 2000

Fanget i Internett

I Internett
der er det lett,
å gradvis tape folkevett.

I Internett
der er det lett,
å fanges som en slave.

Som fanges inn,
med sjel og sinn –
og selvkontrollens gave.
Svein Otto Hauffen

Totalitets-

- - tiske lovmessige sammenheng i den menneskelige pengeøkonomi.

Et slikt samfunnsregnskap eksisterer idag ikke i verden. Og dog er det det enkle lovmessige grunnlag for enhver objektiv samfunnsøkonomi, som hittil all verdens sosial- og statsøkonomer ikke har kunnet skaffe. Vi skal senere se dets genrelle innhold, og de konsekvenser der skal utledes av det.

e) På basis av de statistiske oppgaver og samfunnsregnskapet vil man kunne skaffe en grunnleggende *oversikt over produksjon og konsum i verden idag*. Man vil der av de enkelte lands driftsregnskap, vi kan gjerne også kalle det husholdningsregnskap, kunne se hvilke faktorer er bestemmende for de produserte varers priser, man vil også ha det bokholdermessige grunnlag for tallmessig bedømmelse av hvilke land er billige eller kostbare levesteder. Man kan likeledes av forskjellige lands regnskaper kunne istandbringe driftsregnskaper for de forskjellige *slags* livsfornødenheter, skaffe seg sikker oppgave over hvor betingelsene er til stede for den mest mulig rasjonelle fremstilling av hver av disse.

f) Man vil herunder snart komme til klarhet over at verden er «liten» og at *fellesinteressen* i verden en avgjørende faktor, som ikke lenger kan oversees. Det enkelte land kan ikke være seg selv nok. Arbeidsdelingen og differensieringen er der og må utnyttes og utvides. Det ene land er så vel sin produksjon som sitt forbruk avhengig av andre land. Nu spiser vi om våren i Norge epler som er vokset på New Zealand. Nu sender vi trådløse telegrammer rundt hele jorden for varebestillinger, omtrent som man i byene telefoner etter varer hos kjøpmannen. Og likesom man sa før: Visergutten kommer straks, så sier man nu at det hurtiggående spesialskip på få dager skal være fremme med varene! *Vår skjebne er «sosialisert» og «internasjonalisert»*, hele verden har fellesinteres-

ser. Et varelager i England, Belgien eller Tyskland er for oss like godt som et varelager i Bergen eller Oslo.

Etterhvert vil man være kommet så langt, og den teknisk-videnskabelige rasjonalisering er således gjennomført på totalitetsøkonomiens område, at *de forskjellige livsfornødenheter blir masseprodusert på de steder i verden hvor betingelsene for den beste og billigste fremstilling er til stede*, hensett til vedkommende konsumsjonssted.

(Den bransjesammenslutningstendens man delvis allerede har innen og mellom de enkelte land er i seg selv teknisk sett en riktig begynnelse til rasjonell ordening. Det er «bare» *formålet* for sammenslutning idag, nemlig *høyest mulig pris og profitt*, som er feil).

g) Det er for en rasjonell produksjon gitt at de administrative «geografiske» grenser mellom landene må opphøre, hva råstoffer og vareproduksjon og konsumsjon angår. *Tollgrenser* må rives ned, *frihandelen* gjennomføres i hele verden. Dette vil også føre med seg felles *internasjonal mynt*, og etter hvert gjennomført *bransjestyre* med selvstyre. Det er arbeidsdelings prinsipp og spesialiseringen som kjennetegner vår tid. Skal produksjonen kunne rasjonaliseres og hensiktsmessig fordeles, må sakkynndigheten og det personlige initiativ og ansvar over alt få komme til sin rett.

Tendensen i verden går i det siste tiår i *motsatt* retning av hva foran er angitt. Menneskene lukker landegrensene til, enhver stat ønsker å være seg selv nok, og bli mest mulig selvhjulpne hva de nødvendige livsfornødenheter angår. Resultatet av dette livssyn kan vi se av at *verdenshandelen* i det nevnte tidsrom er blitt redusert til 1/3 av sin tidligere størrelse.

Denne utviklingen er objektivt sett idag helt naturstridig og uhenktsmessig og har kun kunnet finne sted som følge av de feilaktige idealer og skjeve livssyn som preger vår tids ledende «politiske statsmenn», og som bunner i at hvert enkelt folk

innbiller seg fremdeles å leve i *mangelens tid* og således ha *motsatte* interesser av alle andre nasjoner. Idag lever vi imidlertid i *overflodens tid* og har felles interesser med alle verdens mennesker.

Når den *syntetiske produksjonsfremstilling* av luften og vannets elementer er gjennomført og kvalitativt står på høyde med organisk fremstillede livsfornødenheter, vil dagens splendid isolasjon av hvert enkelt folk kunne høres, fordi dette da vil rasjonalisere produksjonslivet og spare transportomkostninger og lette menneskenes strev. – Men foreløbig har det lange utsikter med å nå så langt, selv om vi nok engang kommer dithen. Til så er skjedd må da de enkelte nasjoner samarbeide som foran angitt.

h) Alle disse ting vil nødvendigvis gjennomføres av en *øket produktivitet med avtagende arbeidstid*, så den voksende menneskehet alltid likevel har *rikelig* med livsfornødenheter, men for å oppnå *den billigst mulige pris* (henimot nullpris), så vil også en gjennomført *dekapitalisasjon* med organisasjon av et lønnsomt prisfall allevegne i samfunnet og verden måtte gjennomføres. Dekapitalisasjonens vesen og virkemåte skal vi senere se. Den avskaffer «kapitalismen».

i) Men dekapitaliseringen på det *økonomiske* område henger igjen nøye sammen med en nødvendig *decentralisasjon* på det *sosiale* område, – til fordel for det førnevnte bransjestyre. Bransjestyre er en nødvendig forutsetning for totalitetsøkonomiens gjennomførelse. Det vil igjen bl.a. kreve *avvikling* av den stadig voksende *sentraliserte politiske statsinstitusjon*, som erstattes av en ganske enkel upolitisk sentralorganisasjon, hvis fornemste oppgave vil være å varetta «helhetens», det samlede samfunnsinteresser, våre fellesinteresser. Staten og kommunene, med samt deres budsjetter må altså *likvideres* og avvikles. Skatteligning i sin nuværende form må opphøre. Man må erkjenne at produktene, realverdiene er de

grunnleggende for enhver fellesøkonomi, og at denne ikke kan baseres på skattlegning av skinnverdier, slik som nu stadig skjer. *Fellesøkonomien må bygges på produksjonslivets faktiske produksjonsoverskudd*. Man må komme over til også i det kollektive liv å disponere «privat», – altså slik privatmannen gjør i sin private bedrift.

k) Alle disse nevnte konsekvenser og nødvendige foranstaltninger vil tre tydelig og logisk frem når man studerer det generelle samfunnsregnskap og på bakgrunn av den psykologiske innsikt i og forståelse av menneskenes forhold til sine symboler, pengeinstitusjoner og stat. Vi skal senere noe mere i detalj se dette. Og samfunnsregnskapet gir også direkte anvisning på hvordan og hvorfor retning «nullpris» nåes ved de angitte foranstaltninger. Men totalitetsøkonomien vil også kreve som nødvendig forutsetning en ny mentalitet. All politisk økonomi må således opphøre, og den rene eksakte, reale økonomi settes i steden. Pengene må igjen bli fungible midler. **Der vil videre trenges en ny vurdering, så realverdien settes over skinnverdien, menneskeverdien over pengeverdien og således at det av Kristus anviste gjensidighets- og tjenersystem blir rådende mellom menneskene.**

Og hele forutsetningen for at menneskene idag dekker den nuværende produksjon, nemlig *å tjene penger på sine medmennesker* må i støpeskjeen. En *ny ånd* må bli den herskende i samfunnslivet: erkjennelsen av å arbeide i *fellesskap* og for *hverandre*, må gjennomtrenges menneskene. Følelsen må bli sterk av at de ytelser det enkelte individ mottar i så stor overdådighet fra alle verdens mennesker, er overveldende i sammenligning med den ørlille små gjenydelse jeg som enkeltindivid kan gi igjen. Men hele denne følelse må få meg til å gjøre mine ydelser store, og mine fordringer små. *Vi må ikke måle med trange mål!* Det er betingelsen og vilkåret for å få del i overfloden og det godt stoppete og

Her går folkestyrevegen

1) Kvalt barn, borgar, ung og gamal tenkjer sjølv ut sitt tilhøve til økologien (det gudsskapte), tilværet og samfunnet (det menneskeskapte). Planlegging må forfinast inntil geni-strekar med intenst von om lykke.

2) Med hint frå bibliotek, foreldrar, nabuar, både sjølvdrivande og tilsette lyshoder som det kryr av, hittar skulefolket tifold betre løysingar enn «toneangjevande partivarar» og «banale amatørpolitikarar». Generelt innan eigne budsjettamar kan sakshandsamarar av kultur/refleksjon møte tidenes utfordringar. VI handlar ut fra Mammon's nakkegreip på WTO, EU, EØS og Mohammed Attacs fjerning av verdens største penge-center. Di fleir problemflokar skuleverket taklar di fleir styrechanser oppnår folket.

3) Bygdedemokratiet vert stelt og forbetra, ofte via improvisasjonar. Vi skimtar økologisk guddommelege resepter etter debattar og avrøystingar i Samfunns- og Bygdahus, Folkets- og andre forsamlingshus, i kyrkjer og på kyrkjebakkar som i oldtida! Med meir vurnad enn for Løvebakketinget lyt media referere seriøse kyrkjeting, stortorgs-storting og dø-til-dør avrøystingar. På Internett klassifiserast tema-avrøystingar etter sak, stad og tid, så resultatata samanliknast og oppfylgjast.

4) Kyrkjetinga engasjerer. Lat folket velja regjering direkte. At økologien må erstatte politikken var noko vårt folk hadde overskot til å fatta i 1960! Prøv å mønstre nokre digre opne rom i nasjonsmønster av og blant borgarar med rikhaldige personkunnskaper. Tenn borna ved å lata dei forestå uventa testavrøystingar. Borna sansar kor landet ligg lenge før dei vaksne. I 1945 hadde eg sers frodige forestillingar om korleis mannen i gata og lekfolk kunne instituere demokrati til avsløysing av partitokrati. Økologi handlar om å tena Gud.

overfylte mål.

1) Det nye verdensbillede vil, båret av menneskenes erkjente fellesinteresse føre til menneskenes materielle frigjørelse. Motsetningsforholdet mellom varemengder og priser vil bortfalle.

Alle mennesker vil få nytte av sin rett til arbeid. **Men arbeidstiden vil kunne innskrenkes til en brøkdelen av de åtte timers daglige arbeid som menneskene nu har, eller menneskene vil kunne arbeide på skift f.eks. i tre måneder og ha fri de tre næste.** I stedet for alle nu er organisert *mot* alle, krever totalitetsøkonomien alle organisert for *alle*. Proletarfilosofien, som Karl Marx er far til, blir en saga bare. *Særinteressen hos det enkelte individ vil falle sammen med fellesinteressen*. Menneskene vil ha erkjent og lært å praktisere at «alles vel er mitt vel, og mitt vel er alles vel. Hva kan jeg gjøre for deg.» Totalitetsøkonomien markerer helhetens, samfunnsfellesskapets evangelium. Det er en sådan gjennomgripende *nyorientering* verdens skjebne avhenger av.

Nærmere omtale av de viktigste springende punkter, som den nye vurdering, samfunnsregnskapet, dekapitalisasjon og desentralisasjon vil skje i det følgende.

SAX 4–2001:

Forum ny skole-frihet til å lære

Av Tonje Larsen

Skole-Norge hviler på en stor misforståelse; at det er kjedelig å lære. Og utfra premisset om at barn ikke lærer hvis de ikke må, er vi nødt til å tvinge dem eller lure dem.

Forum ny skole er et nettverk av mennesker med omvendt utgangspunkt. Vi tror at barn er nysgjerrige. Vi tror at barn ønsker å utforske verden og oppnå ferdigheter. Dette er bakgrunnen for at vi vil opprette en friskole!

Vi vil lage en skole for barn, sammen med barn og ikke bestemme over hodet på dem. En skole der barna selv bestemmer hva de vil lære, når og hvordan de skal lære det. Målet er å skape et stimulerende miljø, hvor barna trives og utvikler seg i sitt eget tempo. De voksnes oppgave er å hjelpe barna å realisere sine valg, ikke å velge for dem.

En skisse av skolen kan se slik ut:

– Skolen organiseres i aldersblandede basisgrupper med omsorg for hverandre og ansvar for oppgaver i skolens fellesskap (for eksempel matlaging og rengjøring)

– Det enkelte barn velger selv hva skoledagen skal brukes til

– De voksne hjelper barna når de ønsker det og trenger det utifra barnets nivå og personlighet

– Det avgjørende er barnas trivsel, og deres personlige og sosiale utvikling

– Skolen gir praktisk, teoretisk og kunstnerisk opplæring ettersom barna ønsker det

– Skolemøtet (som består av barna og de voksne) er høyeste myndighet for det daglige liv på skolen. Her kan alle problemer bli tatt opp, og det tas bestemmelser om forhold som angår fellesskapet

– I skolen opplever barna hvordan man innretter et samfunn basert på likeverd, der de har innflytelse og hvor de kan erfare at samfunnet er foranderlig.

«Den sikreste måten å hindre et barn i å lære, er å sette det bak en pult og be det om å være stille».

Det er svært vanskelig å lære noe man ikke er motivert for. Altfor mange barn sitter og sliter over bøker de egentlig ønsker seg langt vekk i fra. Noen av dem blir klassiske skoletapere, andre gir foreldre og lærerne det de vil ha, men uten at de selv får noe ut av det de gjør. Mange sliter med prestasjonsangst, og gruer seg til høytlesning, leksehøring og tester. Motsatt er det utrolig hvilken energi man får når man jobber med noe man er interessert i, og når man ikke trenger være redd for ikke å være bra nok. Man kan lære på rekordtid. Og viktigere; kunnskapen har betydning for en!

Såkalte kunnskapshuller kan alltid fylles senere hos et barn som har opplevd gleden ved å lære. Men hvis nysgjerrigheten og fryden ved å forstå og beherske er vekk, vil ikke all verdens kunnskapsfragmenter gjøre

noen forskjell.

Og lager man tunge systemer som fratar barn troen på at det selv er istand til å finne ut hva som er viktig, vil det også som voksen bli avhengig av andres meninger og vilje.

Selvom vi voksne har gjort oss verdifulle erfaringer i livet som vi ønsker å dele med barna våre, så er barna også nødt til å gjøre sine egne erfaringer. Det innebærer å gjøre feil. Feil er ikke ondt, men nødvendige skritt for å lære. Fratar man barna muligheten til å ta noen gale valg, vil de heller ikke finne verdien av de riktige valgene. Vi mener skolen skal støtte barna i prosessen med å finne sine egne mål, og med å søke kunnskapene de trenger for å oppfylle ønskene sine.

Tankene til Forum ny skole er gjort til virkelighet flere steder, blant annet på en liten skole i Danmark. Den amerikanske etnografen Aron Falbel har skrevet en bok om skolen som han avslutter slik: «Etter jeg hadde vært der i 8 måneder, var det sterkeste inntrykket den livskraften, vivasiteten og energien som strålte gjennom dette stedet. Det er kjernen i skolen, det er dette som gjør at barna lærer så meget og så godt. De er levende og de elsker livet. For meg er det alt. Er det ikke det vi ønsker for oss selv?»

Les og la deg inspirere av Aron Fabels «Skolen eller livet» og besøk Forum ny skole på <http://nykskole.org>

lærer til oss, og var sammen med oss. Martin Strømnes. han forklarte en ny pedagogikk. Han ville ha vekk katetrene i skolen og ville ha en levende undervisning. Istedenfor å lære å telle hvor mange mager kua har og pugge dette, så skal du heller sette kua inn i den sammenhengen den står i. Så lærer barna mye fortere og bedre, da får de se sammenhengen, vinter, vår, sommer og høst hva som skjer med kua med levende bilder.

Strømnes ville bygge opp et verdensuniversitet i Jerusalem. Han besøkte landet for å få til muligheten for dette. Han mente at alle nasjonaliteter før eller siden måtte samles i Jerusalem og der fremelske det nye budskapet som Kristus kom med. Men ikke det budskapet som presten holder på med enda den dag i dag. Ikke den privatkristne tankegangen, men den levende tankegangen som Kristus kom med.

Men det er jo slik selvfølgelig at det å forstå Bibelen på en ny måte, er ikke lett. Det kan godt hende at det er bra at den er inndelt i små vers, så vi kan ta litt i gangen. Jeg tenkte da på de versene da Kristus sier til de i båten på Genesaretsjøen: Skal du kaste ut garn, skal du gjøre det på høyre side av båten. Så sier de kristne «Tenk seg til at han var slik trollmann at han visste, at når man satte garnene fra høyresiden av båten så kom fisken i garnet.

Men det vet jo enhver fisker i Norge at han må ha kavlen i venstrehanden og grunnen i høyrehanden og ro båten slik at han alltid har høyrehanden der det er tyngst, så vil nota strekke seg i sjøen og da vil han få fisk. Hvorfor lage teologi av slikt?

Vi kan ta vers etter vers og så finner du frem til det praktiske og naturlige, for det er faktisk naturlig hele greia. Det er så naturlig at prester forstår det ikke. Så naturlig er det.

Nå sier vi i et ord fra B: Du må lære å gjøre forskjell på Gud og Mammon. Ja, Mammon har noe med penger å gjøre og Gud er nå der opppe. Så da er det ikke godt å gjøre forskjell på Mammon og Gud.

Så kommer Brochmann og forteller at i alt som har iboende liv, der bor Gud. Selvfølgelig gjør han det. Gud bor i de grønne bladene, det levende liv i alt som vokser av seg selv. Du har levende liv i deg selv, dyrene har levende liv i seg selv. Universet har levende liv i seg selv. Samfunnet har liv i seg selv. Der bor Gud. Selvfølgelig gjør han det.

Men det som ikke har iboende levende liv i seg, det kan vi godt si er alle systemene vi selv har laget. Man må gjøre forskjell på disse to tingene, så begynner du å forstå litt mer av hvordan vi skal løse oss fra en binding til bilder og symboler og systemer. BDB trodde at når han kom til Stortinget og talte om dette, så skulle de forlate partiene og komme og bli med ham. Han tok med seg en del representanter hjem til seg og skulle snakke med dem om Nyorienteringen. Det var dumt. Han fikk ikke noen ting ut av det. De forsto absolutt ingenting.

En av dem, en som hette Mowinkel, sa «Selv om jeg leser linjene dine Brochmann, baklengs eller forlengs, så forstår jeg akkurat like lite av det du skriver.» Dette var altså Mowinkel, lederen av Venstre. Han som i 1929 da den store krisen kom

Diktantologi 2001

Redigert og tilrettelagt
av antologiredaktør
Willy Bjørndal
Utgitt av Forlaget
Samfunnstrykk
Anmeldt av Astrid Strømme

Dette er en diktsamling på cirka 90 sider hvor nye og ukjente navn presenterer dikt og prosalyrikk. Diktsamlingen inneholder dikt som er både nyskapende og gode, noen er enkle og greie å forstå, mens andre dikt forteller om sinn som er mer sammensatte og kompliserte.

Det er mange dikt som kunne ha vært fremhevet som «det beste». Willy Bjørndal – mannen som redigerte antologien, presenterer noe av «kremen av diktene» med Mens livet lever og Ugress. Men jeg har også stor sans for May-Liss Nilsen og Jan Olav Mjøs sine dikt.

Kritikk? Jens Bjørneboe og Rudyard Kipling sine dikt er gode, men kunne godt vært erstattet av nyere dikt. Forøvrig er diktantologien selvfinansiert. Det er en god idé!

I sin helhet er diktsamlingen framstilt på en enkel måte uten illustrasjoner. Det er tiltalende, og et eksempel til etterfølgelse.

Jeg har valgt ut et «jordnært» dikt av Josefine «Finne» Lethun. Da fordi jeg selv er mormor til to små gutter (se bildet), og fordi barns utvikling og oppvekstmiljø er faget mitt... Så er det dette som bokenes bok slår fast: Vi må bli som barn for å komme inn i himmelen...

Til vesleguten

To øyrer som lyer så stille
når farmor tek seg ein sang
Ein livleg og kvikk liten gut
vert roleg på «Besta» sitt fang

To armar som tek meg kring halsen
– enda eg vart sytti i fjor
Eg kjenner meg ung og elska igjen
– eg er tross alt pappa si mor

Ein munn som så hjartegodt smiler
– omkransa av Sanasol
kviskrar så stilt i øyra mitt inn:
«Vi har det så godt vi to».

Eit mørkt krølla hovud som søv
inni armkroken min ved kveld
Kan ein nærare lykkeland koma?
Visst du veit det – så kjære, fortell

HORDALAND:

Astrids økohage, Indre Sædal 16, 5098 Natland.

Grønnsaker, bær, blomster, krydderurter og kompostering.

Foredrag. Økologisk forandringsarbeid. Kurs. Omvisning etter avtale. Astrid Strømme, 55 28 52 69.

Det globaliserte -

tem, av en ytre orden at det går på livet løst. Og tar andres liv, hvis det går an. Vi snakker i dag om at folket vårt holder på å gå i oppløsning. Det er mange som bruker stoff. Det er så mange som stjeler fra butikken. Det er så mange som er tapere på skolen. Årsaker er de samme som etter 1. verdenskrig. Altsammen skriver seg fra et forfalsket livsbilde som etter hvert har satt seg fast i noe som ikke var så falskt i 1950, men som er blitt det i dag.

Problemet for de unge er å sparke fotball. Der er det et godt marked. Frihandel og fritt marked. Der kan de også sparke beina av seg, det de skal ha en gang da de slutter å sparke fotball. Hele verden er blitt en familie i dag.

I Bibelen sa de det slik:

Får du greie på sammenhengen i dette og får folk til å forstå sammenhengen i dette, så kan det råde bot med både Mammon og Molok, organisasjonsmakten og streikemakten. Og med krigsmakten. Men får du ikke tak i sammenhengen, så kan du ikke gjøre noen verdens ting, du må bare følge med på lasset og oppleve det nye ragnarok over verden.

Jeg prøver så godt jeg kan å skape et bilde av årsakene til at vi ser dystert på situasjonen og at de og de tider kan komme igjen. Men jeg mener det er tegn i sol og måne at folk begynner å tenke, sprengne skallene, sprengne de politiske og religiøse dogmegrensene som jo mammon er.

Du vet at før krigen kom det en

etter 1. verdenskrig sto frem i Stortinget og sa at kursen på norske kroner er så lav at vi må se å få gjort noe. Vi må ha den opp på pari kurs. Hvorfor pari kurs? Jo, for da – han var skipsreder – og da fikk han berget økonomien i Nordsjøflåten som han var reder for, men 70.000 gårdbrukere gikk konkurs fordi de hadde så mye gjeld og lån. Det er en flott politikk. Han brydde seg ikke om helheten, om sammenhengen.

Og dette har de forresten gjort alle disse politiske partiene. De har dreiet seg selv helt trill rundt flere ganger. Folket lar seg bedra. Det vi arbeider med kaller vi logokratiet. Vi må finne de logiske sammenhengene. Vi må søke meningen med at det er slik og slik. For bak dagens politikk, kommer disse forderfelige tidene. Nå blir det dårlige tider igjen. Ja, det er jo tegnet på at vi ordner økonomien på en gal måte. Det er verken overjordiske eller underjordiske som bestemmer. Vi bestemmer selv.

Foredraget er sterkt nedkortet, konklusjon er nødvendig.

Det vil fremgå av foredraget at Kristus-impulsen som Nyorienteringen bygger på, fremmer såvel helhetstenkingen som den genetiske utviklingen. Vi sier i logokratiet at Kristus bygget sin frelse på profetenes tale i DGT. Beretningen om Jesus som drev ut pengevekslerne fra Templet (samfunnet) vitner om at han hadde jødernes Jubelårssystem i tankene. Det same som vi i logokratiet kaller dekapitalisering og desentralisering. Et økonomisk system hvor den forderfelige pris og

lønnspiralen oppover til større og større nominelle tall, snus nedover til lønnsomt prisfall. Det vil frelse hele kloden fra enda et uhyggelig Ragnarok.

Hva betyr ordet genetisk?

Fra leksikon kan vi hente dette: Utviklingspsykologi, systematisk studium av adferd, uttrykksmåter, reaksjoner og andre psykologiske trekk i samfunnets utvikling fra de mest primitive former.

Dybwad Brochmann er imidlertid kommet med et tillegg til gjeldende genetikk. Et tillegg som vitenskapen hittil har oversett. Han peker på hvorledes barnets utvikling formes i leken. Barnet dikter liv i trehestene og dukkene, dets fantasi formes gjennom leken med bilder og symboler, men kan også deformeres gjennom billedene. Dette som eksempel på hvorledes også det kollektive barnet risikerer å deformere hele sitt samfunn ved å dikte liv i penger, aksjer, systemer, institusjoner, og retninger innen politikk, religion, kunst og kultur. Følgene blir at menneskeheten står åndelig ribbet tilbake og dessverre i dag i globalisert format. Da går verden mot stupet, og dette utelukkende grunnet autorisert åndsformørkelse og intet annet. Derfor Nyorienteringen.

**Husk
kontingenten**

Den teknologiske overtro

Av Jan Brøgger

Terrorhandlingene i USA har stilt oss overfor det tragiske faktum at det siviliserte samfunn i dag trenger usiviliserte metoder for å kunne forsvare seg, skriver Jan Brøgger, professor i sosialantropologi NTNU (Norges teknisk naturvitenskapelige universitet).

Ingen moderne stat har i større grad enn USA gjort teknologien til en del av sin kultur. Dyrkelsen av teknologi har i USA fått karakter av overtro. Vi møter den teknologiske kultus i moderne nasjonale ikoner som Thomas Alva Edison, avisgutten som ble verdens største oppfinner. Han inkarnerer to amerikanske kjerneverdier: From log cabin to president (fra tømmerhytten til presidentembetet) og teknologiens verdensmester i en og samme person. Våre barn møter dette amerikanske idolet i eventyrutgaven Petter Smart og vi har et norsk svar i Aukrusts Reodor Felgen. Den teknologiske overtro har nå vist seg å være USAs akilleshæl.

Den amerikanske kultus av teknologien har feiret store triumfer og gjort livet lettere for millioner av mennesker som er blitt befridd for fortidens blodslit. Amerikanerne har sendt mennesker til månen og står i ferd med å utmanøvrere rakettknologien som startet med V1 og V2 og Wernher von Braun i Peenemünde. Det minner oss om at tyskerne er amerikanernes rivaler i dyrkelsen av teknologi.

Det var den anvendte teknologi som sammen med politisk modernisering skapte den industrielle revolusjon og gjorde Europa og USA til

verdens dominerende makter. Som alle medaljer har denne også en bakside. I det store politiske regnskap gir den noe av forklaringen på konflikten med islam og spesielt den arabiske verden.

Helt frem til senmiddelalderen var araberne ved siden av Kina verdens ledende sivilisasjon. Det mauriske Spania var Europas intellektuelle sentrum, og araberne hadde den ikke helt gale oppfatningen at det kristne Europa var befolket av tilbakegjengende og ikke spesielt opplyste mennesker: Paris og London var sammenlignet med Cordoba, Toledo og Bagdad som Calcutta sammenlignet med New York i dag. En dommer i Toledo skrev under den europeiske middelalder følgende om de kristne: «Deres temperament er kaldt og deres mentalitet er grovkornet, deres kropper er omfangsrike, deres hudfarge blek og deres hår langt. De mangler skarpsindighet og åndelig dybde, og dumhet og dårskap råder blant dem.» (Atiya, E.: The Arabs, Penguin 1958).

Det var under Napoleons felttog mot Egypt for to hundre år siden at den arabiske og muslimske verden fikk erfare kraften i anvendt vitenskap og teknologi. I løpet av de neste hundre årene hadde europeerne overtatt makten i store deler av den arabiske og muslimske verden. Nesten hele Nord-Afrika ble omgjort til franske og spanske lydriker og brite-ner satte seg fast i Egypt og Sudan. Den første verdenskrig gjorde slutt på det tyrkiske imperium og store deler av Midtøsten kom under europeisk administrasjon.

Det finnes neppe noe mer nedverdige enn å bli beseiret av noen man betrakter som mindre verdig enn en selv, det gjelder både i de store og de små forhold. For den islamske selvbevissthet og det euroamerikanske militære og politiske hegemoni en utålelig situasjon. Den

islamske verden er blitt ydmyket, og ydmykede mennesker kan bli livsfarlige når de får en sjanse. Fra islamsk synspunkt føyer opprettelsen av staten Israel skam til skade. Det er ikke bare enda en skje av den bitre medisin de har måttet svelge takket være den euroamerikanernes anvendte teknologi, det river skorpen av historiske sår fra korstogtiden.

Fra et synspunkt har teknologien feiret store triumfer på slagmarkene, men sett i et større perspektiv har disse seire egentlig vært katastrofer. De fikk tidlig i forrige århundre betegnelsen materialslag, og den første gigantiske katastrofe fant sted på Vestfronten, først og fremst i Flandern hvor mangfoldige tusen unge menn hver eneste dag falt for maskingeværene. Bysentra stiftet også bekjentskap med rakettknologiens forløper, våpenfabrikant Krupps langtrekkende kanoner, som fikk navnet Tykke Berta etter baron von Krupps hustru.

Det siste store materialslag så vi på fjernsyn under Golf-krigen. Det ble en kostbar og betinget seier. Saddam Hussein sitter fremdeles ved makten og kan peke nese av to avgåtte amerikanske presidenter. Sammen med Osama bin Laden er Saddam Hussein en av den islamske verdens store folkehelter selv om fryten for USA får statsledere til å tilsløre dette faktum. Situasjonen har skapt det rette klima for terrorisme. Terroristene har på en djvelsk intelligent måte vist hvordan den vestlige teknologi kan rettes mot Vesten selv. Krigføring har fått en ny dimensjon vi må leve med. Det er et problem som ikke har noen åpenbar teknologisk løsning.

Den amerikanske kultus av teknologi og troen på at maskiner nesten overalt kan tre i menneskenes sted har gjort supermakten forsvarsløs mot terrorisme. Når man i USA til og med tror at man kan konstrue-

re en sannhetsmaskin, en såkalt løgndetektor; skal man ikke forbauses over at mange levende amerikanere trodde at man kunne erstatte etterretningsagenter med maskiner i form av satellitter og tekniske overvåkingssystemer. I oppgjøret etter Vietnamkrigen ble den amerikanske etterretningsorganisasjonen CIA nedbemannet med agenter både fordi man trodde at den teknologiske overvåking kunne gjøre jobben, og fordi CIA ikke hadde levd opp til forventningene. Det samme gjelder FBI.

Det finnes dessverre ikke noe alternativ til menneskelige agenter. Her har CIA meget å lære av den israelske etterretningsorganisasjonen Mossad, som trolig har infiltrert selv de minste celler i Hamas. De kjenner både navn og adresse til de farligste terroristene, og forfølger dem som vi vet nådeløst. De sendte som vi vet en advarsel til USA om at en større terroraksjon var under forberedelse. Men verken CIA eller FBI, som alle-

ne har 6000 agenter, tok de nødvendige skritt.

Under siste verdenskrig spilte etterretningen en veldig rolle som vi ennå ikke kjenner i detalj. Det tyske nettverket i Norge har vi først seksti år etter krigen fått en viss oversikt over gjennom Tore Pryseres «Hitlers Hemmelige Agenter» (Universitetsforlaget 2001). Vi vet at SS-general og rikspolitiinspektoren i Böhmen og Mähren, Reinhard Heydrich, hadde et overlegent etterretningssystem som han blant annet benyttet til å terrorisere sine rivaler i partiet. Han ble myrdet av tsjekkiske agenter i Praha i 1942. Hvilken effekt agents infiltrasjon av fienden kan ha gjode man smertelig erfaringer med i Trøndelag gjennom Rinnan-banden.

Terrorhandlingene i USA har stilt oss overfor det tragiske faktum at det siviliserte samfunn i dag trenger usiviliserte metoder for å kunne forsvare seg. Selv den nødvendige overvåking skaper en giftig atmosfære av mistenksomhet og kollektivt forfølgelsesvanvidd, og i etterretning ligger noe av svaret på terrorismens utfordring. Som alltid må vi i dag være forberedt på det uventede, også her i Norge.

Teknologi er verdifri

Jan Brøgger sin kronikk retter søkelyset på vårt forhold til teknologi. I sin alminnelighet er det få som stiller seg kritisk til tesen «mer og ny teknologi skaper vekst, arbeidsplasser og løser problemer».

Hvorfor trenger vi så ikke mer teknologi? Det er fordi at teknologien i seg selv er verdiløs. Når jeg sier at den er verdiløs er det fordi den ut i fra BDB sitt «gartnerperspektiv» hverken beforder liv eller danner

bolig for liv.

BDB er på linje med Bergstrøm i denne oppfatningen. Bergstrøm sier at teknologi, slik den benyttes i industrilandene, baserer seg på **en tilfeldig og slumartet bruk av kunnskap og energi, og som i hendene på verdiinvalide hjerner utgjør en potensiell fare som truer hele menneskehetens liv.**

Astrid Strømme

Rogalands Avis 13/7 2001:

Postansatte blir uføre i tusentall

Bare i fjor ble 1.000 av Postens nesten 30.000 ansatte uføretrygdet. I år ser den stygge statistikken ut til å slå alle rekorder. – Årsaken er Postens uvilje til å tilpasse arbeidsplasser, mener fagforbundet.

– Hver eneste dag er det tusenvis av syke postfolk. Hver eneste dag skyves nye postansatte over på uføretrygd, sier leder Odd Chr. Øverland i Norsk Post- og Kommunikasjonsforbund (Postkom).

Nå slår han alarm etter flere år med omstrukturering av Posten. Forbundet mener tiden er overmoden for å gjøre noe med arbeidsmiljøet i bedriften.

– Da Posten ble eget selskap i 1997 var prognosene 250 uføretrygdede i året. Vi ser nå hvordan det har gått. Bare i fjor ble tusen postansatte

uføretrygdet. Så langt virker det som om vi får enda flere i 2001. Vi har fått flere uføretrygdede så langt i år, enn vi hadde på samme tid i fjor, seier Øverland.

Han mener kravene om økonomisk gevinst er så harde i bedriften at lokale ledere ikke har økonomisk mulighet til å tilpasse arbeidsplasser for arbeidstakere som ikke kan yte 100 prosent.

– Dermed er løsningen uføretrygd, sier han.

Postens omstrukturering har for lengst gitt synlige resultater: Fra 2300 postkontor, skal antallet ned til 330 egendrevne kontor i løpet av de nærmeste tre årene. I tillegg skal det etableres 1100 postenheter i butikker. Disse skal imidlertid ikke betjenes av postansatte.

Sax 2001

Matti Bergstrøm: Ulydige barn er vårt håp!

Av Roald E. Hansen

Ulydige barn i skolen er vårt håp, sier hjerneforsker Matti Bergstrøm, som nylig foreleste om nevropedagogikk på Hitø. Bergstrøm mener vi legger alt for stor vekt på fakkunnskaper i skolen, mens kreativiteten blir undertrykt. Skolestart for seksåringer er med og forsterke en slik negativ utvikling, mener han.

Barn tenker annerledes enn voksne. Kaos på barnerommet er en kilde til kreativitet som sammen med kunn-

skaper skaper ny utvikling og ny kreativitet hos barn, sier Matti Bergstrøm fra Helsinki.

– I skolen trener vi barn etter orden og hemmer dem på kaos. De lydige blir snille og fantasiløse, men det er opprørerne som senere gjør karriere fordi de er kreative. I Sovjet-Unionen var en ekstrem autoritær statsdannelse. I et slikt system er kunst og kreativitet umulig og utviklingen stopper opp.

– Kreativitet hemmes av for mye kunnskap, sterk organisering og planlegging, sterk disiplin eller orden, mens den fremmes av fritt miljø, estetiske aktiviteter som sang, musikk og dans. Drøm, fantasi, lek og eventyr og en allmenn utdanning er også med å fremme kreativiteten. Eventyr er også viktig for barns ev-

ne til problemløsning og konfliktløsning. Bråkmakere og kverulanter er ofte kreative, men de kan virke farlige for ordensmennesker. Nye ideer fører til gamles fall. Hver ide fører til minst ett lik, sier Bergstrøm.

– I lærerutdanningen diskuterer man alt for lite, fordi diskusjonen blir oppfattet som sløsing med tid, man er ikke effektiv. I informasjonssamfunnet er informasjonen det viktigste, det som kan brukes til noe, som igjen gir penger eller nytte. Man tar bare vare på faktadelen av mennesket, den logiske delen. Man glemmer kreativiteten, fantasien, mulighetenes verden. Det er bare når man tar hensyn til dette at man kan snakke om en helhetlig pedagogikk, sier Matti Bergstrøm som har skrevet flere bøker om sin forskning.

Friheten 1. februar 2002 – nr 5:

«Ingen har straffet USA for invasjonen i Panama bare 8 måneder før Saddam gikk inn i Kuwait»

Hva ligger bak USAs intense hat mot Irak?

Av Grethe Haldorsen

Dette spørsmålet er det flere og flere som stiller seg. Det nærliggende er at svaret finner vi lenger tilbake i historien enn Iraks invasjon av Kuwait 3. august 1990.

I dagens situasjon er USAs nasjonale sikkerhetsapparat først og fremst opptatt av kravet om et nytt og knusende militært angrep på Irak. Både Forsvars- eller Krigsdepartementet og Utenriksdepartementet er enige i at det er nødvendig å bli kvitt Saddam Hussein og få innsatt et mer «vennlighetsregime». Uenigheten går på tidspunktet for å slå til og usikkerheten om hvorvidt dette vil føre til eksplosjon av et folkelig opprør i hele regionen. Hvorfor er det så

viktig for USA å knuse resten av det som er igjen av Irak og å ta knekken på Saddam Hussein.

Det kan jo ikke være mistanken om masseødeleggelsesvåpen eller anklagen om brudd på menneskerettighetene, for alt dette har Irak felles med store deler av Midtøsten, også USA.

Etter 2. verdenskrig var USA alene om å ha gått seierrikt ut av krigen uten et eneste bombekrater og med en sterk økonomi. Derfor kunne de overta mer og mer maktbasisonene til det britiske imperiet, hvor solen var dalende, først og fremst i Midtøsten, der oljen fløt fritt til stor glede for de store vestlige oljeselskapene. I Irak hadde fire vestlige imperialister (England, Frankrike, Nederland og USA) delt 95% av de store oljereservene mellom seg. De resterende 5% tilfalt en mangemilliardær fra regionen. Det vil si at det rike Irak fikk 0% i inntekt av sine enorme oljeres-

surser mens folk levde i ekstrem fattigdom, og analfabetismen var oppe i 80%. (Iraq to 1963». Fran Hazelton: 1986, ved Richard Becker, International Action Center).

Irak fikk sin «selvstendighet» fra det britiske mandat etter 1. verdenskrig i 1932, da England innsatte sin mann, kong Faisal, som overhode og på den måten sikret seg fortsatt dominans over oljeresursene. Så kom den store revolusjonen til Irak 14. juli 1958. Opprør, kupp og hennertelser fulgte på løpende bånd både før og etter revolusjonen, da den korrupte kong Faisal II ble styrtet og drept. Etter hvert hadde USA fått mer og mer makt over hele området i Midtøsten, særlig etter opprettelsen av staten Israel i 1949. Revolusjonen kom som et sjokk på makthaverne i Washington og ble oppfattet som en trussel mot deres økonomiske og strategiske interesser. President Eisenhower uttalte på dette tidspunkt at dette var den største krisen siden Koreakrigen. Dagen etter begynte landingen av 20.000 amerikanske marinesoldater i Libanon og 6000 britiske fallskjermersoldater i Jordan. Her kommer «Eisenhowerdoktrinen» inn i bildet som sier at USA heretter vil intervensjon direkte – gå til krig – for å hindre at revolusjonen skal spre seg i Midtøsten. Planen om intervensjon og innsettelse av «deres mann» i Baghdad ble unnfanget av daværende utenriksminister, den beryktede John Foster Dulles (han som også sto bak USAs intervensjon og bombing av Guatemala i 1954.)

Det som holdt USA tilbake fra å intervensjon direkte var 1) trusselen fra United Arab Republic om å gå til krig mot imperialismen, og 2) den irakiske revolusjonen ble støttet av både Kina og Sovjet, som samlet store tropper ved grensen av Irak. USA ble tvunget til å godta revolusjonen, men forsonet seg aldri med «tapet av Irak». Verre ble det da Irak i 1972 nasjonaliserte «Iraks Petroleum Company» og undertegnet en forsvarspakt med Sovjet. Men da Baathpartiet, som kom til makten i 1968, henrettet en hel del kommunister på slutten av 1970-årene, applauderte Washington. Til Baathpartiets ros må det nevnes at det bygget opp Irak til en slags velferdsstat med gratis helsetilbud og gode utdanningsmuligheter. Kvinnene hadde fått stemmerett i revolusjonens første år, 1958, før partiet kom til makten.

Og så er vi fremme ved Saddam Hussein som ble president i 1979, samtidig som revolusjonen i Iran med Khomeini begynte og jaget USAs stedfortreder, Sjahan av Persia, ut av landet.

I krigen mellom Irak og Iran 1982–88 snudde amerikanerne revers, og sammen med sine allierte støttet de Saddam Hussein og forsynte ham med alt han trengte av våpen, også kjemiske, og var således

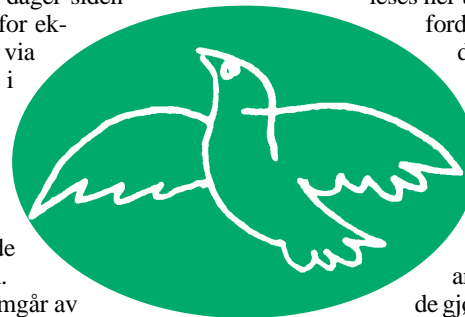
International Coalition against the war

Kjære fredsvenner,

Etter 11. september har det vært febrilsk aktivitet på Internet. Jeg prøver så godt jeg kan å sende viktige meldinger videre, og legge informasjon ut på min web-side: <http://www.peacelink.nu>

For noen dager siden mottok jeg for eksempel, via «Kvinner i svart (Women in Black) sitt e-post-nettverk, nedenstående informasjon.

Som det fremgår av den engelske innledningen, har rundt 150 kvinner og menn vært samlet i Paris for å diskutere det som skjer i Afghanistan, med tanke på å bygge opp en internasjonal koalisjon mot krig. De ønsker derfor kontakt med fredsbevegelsen i så mange land som mulig. De etterlyser også folk som kan være varige kontaktpersoner rundt omkring.

Et nytt møte, også det i Paris, vil finne sted i slutten av november, og de håper på større tilslutning.

På dette første møtet ble det forfattet et manifest som jeg, ved hjelp av franksfødte Regine Steinvik, medlem av Kvinner for fred i ytterøy, har oversatt. Begge utgaver kan leses her under, med oppfordring om å sende dem videre til så mange som mulig. Om noen vil påta seg å oversette manifestet til engelsk og/eller andre språk før de gjør det, regner jeg med at det blir mottatt med stor takk.

Med vennlig hilsen

Tulle Elster, Sandefjord
tlf./fax +47 334 73875
e-mail: tulle.elster@peacelink.nu

(Fra Fredsviljen 4/2001)

Det moderne Post-Norge!

«Posten mangler folkeskikk», står det i Vest Telemark Blad den 8. januar 2002.

Postens ledelse har heller ingen respekt for loven, ja, det har både kunder og personalet fått merke.

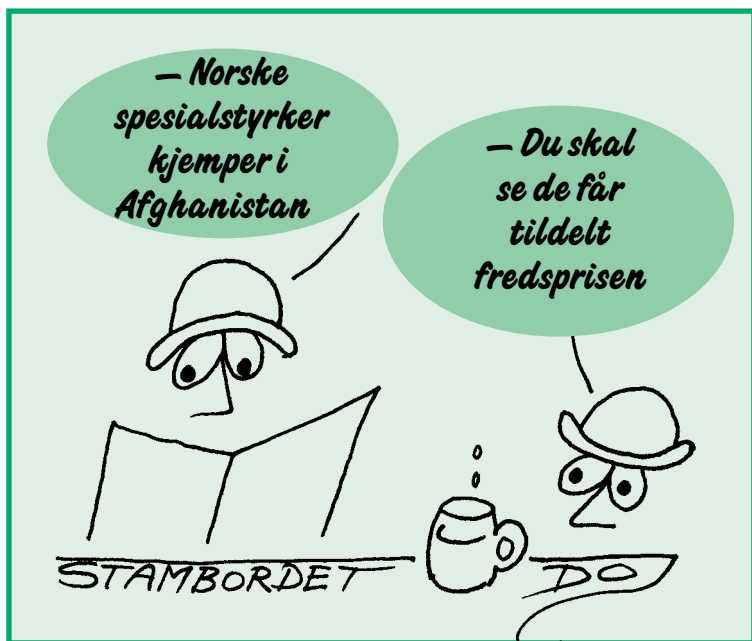
Gjennom sin postkontor-rasering bryter de både postloven og arbeidsmiljøloven. Når Vinje kommune nå vurderer rettsak mot Posten, det for å få lov til å beholde sitt postkontor, er det helt naturlig. Vinje kommune krever kun sin rett.

Da Posten gikk over til BA ble vi vitner til norgeshistoriens største postran. For landets postvesen, det godt utbygde Postverket som har gitt en tilfredsstillende service til landets befolkning i over 350 år, har nå blitt en tumleplass for rasjonaliseringsekspertene. Dette har gitt en rivende utvikling for direktører eller Blårusstyret som de ofte blir benevnt.

Jeg minnes spesielt året 1997 da den store postkontor-nedleggelsen var godt i gang! Det samme året, den 30. mai, informerte Klassekampen om at Posten hadde satt av 50 millioner kroner til å feire Postens 350 års jubileum. Dette sier kraftig mye om poststyrets prioritering.

NB! Dersom Posten ikke prioriterer kundens behov, har Posten Norge BA ingen mening. Ransutbytte må tilbake til folket, og Blårusstyret bør innse at russetiden er over.

Velaug Lie,
Oslo.

Samfunnsliv

Redaksjon og ekspedisjon
6150 ØRSTA

Abonnement i hele Norden
Kr. 480,- pr år
kr. 240,- pr halvår

Annonsepris kr. 4,- pr mm
1. side kr. 4,50 pr mm

Abonnement kan tegnes
ved poststedene eller
direkte i ekspedisjonen

Sats og trykk:
Møre-Nytt, Ørsta

For ytterligere å straffe Saddam